

บทที่ ๑

พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

๑.๑ ความเป็นมา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งแรกของคณะสงฆ์ไทย ที่นำคัมภีร์สหทาวีเสสซึ่งเป็นคัมภีร์หลักภาษาของภาษาบาลีและคัมภีร์พระไตรปิฎก มาจัดทำเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีตามหลักการและโครงสร้างในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษายุคปัจจุบัน โดยมีพันธกิจที่แน่วแน่ในอันที่จะสร้างสถาบันการศึกษาแห่งนี้ ให้เป็นสถานศึกษาทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในพระสัทธรรมอย่างแท้จริง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาพระพุทธศาสนาสืบไป

๑.๑.๑ ยุคริเริ่ม

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์(สมศักดิ์ อุปสมมหาเถระ ป.ธ.๙, Ph.D.) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่พระศรีสุทิวังค์ เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งในชื่อว่า “สถาบันบาหลีศึกษาพุทธโฆส” เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาบาลีตามแนวคัมภีร์หลักภาษาบาลีชั้นสูง อันได้แก่คัมภีร์สหทาวีเสส เพื่อเป็นการวางพื้นฐานความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาบาลีซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการศึกษาพระไตรปิฎกได้อย่างถูกต้องตรงตามพระพุทธประสงค์ทั้งอรรถและพยัญชนะ อันจะช่วยให้ถ่ายทอดอรรถสาระแห่งพุทธพจน์ในพระไตรปิฎกจากภาษาบาลีสู่ภาษาไทยหรือภาษาอื่นใดโดยไม่ผิดพลาดคลาดเคลื่อน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจรจรของพระสัทธรรมให้คงอยู่ชั่วนาน

การจัดตั้งสถาบันบาหลีศึกษาพุทธโฆส ได้เริ่มขึ้นเมื่อครั้งสมเด็จพระพุทธชินวงศ์(สมศักดิ์ อุปสมมหาเถระ ป.ธ.๙, Ph.D.) ดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระ-ศรีสุทิวังค์ เป็นอาจารย์สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีชั้นประโยค ป.ธ.๗ สำนักเรียนวัดชนะสงคราม ได้ทราบข่าวว่าวัดท่ามะโอเปิดสอนวิชาภาษาบาลีตามหลักคัมภีร์ภาษาบาลีชั้นสูงอันได้แก่ คัมภีร์ไวยากรณ์, อภิธาน์ปทีปิกา, ฎุตโตทัย และสุโพธาลังการ เมื่อเรียนจบคัมภีร์ทั้ง ๔ นี้แล้วผู้เรียนจะมีความรู้แตกฉานในภาษาบาลีเป็นอย่างดี สามารถวินิจฉัยศัพท์ วิจัยธรรมได้อย่างมีกฎเกณฑ์ และหลักการ

เมื่อสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสมมหาเถระ) ศึกษาพินิจพิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์แล้วเห็นว่า การศึกษาภาษาบาลีในปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญแตกฉานภาษาบาลีเพียงพอต่อการศึกษาวินิจฉัยอรรถสาระในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้อย่างลุ่มลึก ท่านจึงเริ่มงานด้านคัมภีร์สหทาวีเสสอย่างจริงจัง คัมภีร์แรกที่เริ่มศึกษาและดำเนินการปริวรรตจนจบเป็นเล่มคือ คัมภีร์อภิธาน์ปทีปิกาฎีกา และเพื่อให้งานด้านการศึกษาคัมภีร์เหล่านี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ท่านจึงลาพักงานประจำต่างๆ ในขณะนั้น คืองานในตำแหน่งคณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์(ชื่อในขณะนั้น)งานในตำแหน่งเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๓ และงานสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่วัดชนะสงคราม เป็นการชั่วคราว เดินทางไปจำพรรษาที่วัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เพื่อศึกษาวิธีการ กระบวนการการเรียนการสอนคัมภีร์หลักภาษาบาลีชั้นสูง และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ที่จะนำคัมภีร์หลักภาษาบาลีชั้นสูงทั้ง ๔ นั้นมาจัดการเรียนการสอนให้แพร่หลายทั่วไป

ช่วงเวลาที่เหมาะสมเจ้าพระพุทธรูปชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสมมหาเถระ) ไปจำพรรษาที่วัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง มีโอกาสพบคัมภีร์ภาษาบาลีอีกมากมายที่ทรงคุณค่าต่อการศึกษาพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคัมภีร์ “อภิธานติปิฎก” หรือที่เรียกเป็นภาษาไทยว่า “ปทานุกรมพระไตรปิฎก” เป็นหนังสือปทานุกรมพระไตรปิฎกที่พระเถระนักปราชญ์ชาวพม่าได้ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยนำศัพท์บาลีจากพระไตรปิฎกทั้งหมดที่ไม่ซ้ำกันมากระจายรูปคำ หารากศัพท์ว่าเดิมเป็นมาอย่างไร มีความหมายอย่างไร และมีปรากฏในพระไตรปิฎก เล่มที่เท่าใด หน้าใด หรือมีปรากฏในคัมภีร์อื่นๆ นอกจากพระไตรปิฎกหรือไม่อย่างไร

หลังจากจำพรรษาที่วัดท่ามะโอได้หนึ่งพรรษา ท่านก็ได้เดินทางกลับมาอยู่จำพรรษาที่วัดชนะสงคราม และได้ดำเนินการขอต้นฉบับคัมภีร์อภิธานติปิฎกจากสถานทูตพม่า (ชื่อในขณะนั้น) แล้วตั้งคณะทำงานเพื่อแปลเป็นภาษาไทย แต่ก็ประสบปัญหาเนื่องจากคณะทำงานไม่เคยเรียนคัมภีร์หลักภาษาบาลีชั้นสูง จึงไม่สามารถวินิจฉัยศัพท์วิยัจริยธรรมได้อย่างมีกฎเกณฑ์และหลักการ พระพรหมโมลีเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้พระภิกษุ-สามเณรได้มีโอกาสศึกษาคัมภีร์หลักภาษาบาลีชั้นสูง เมื่อพระภิกษุ-สามเณรศึกษาและแตกฉานคัมภีร์เหล่านี้แล้ว ก็จะสามารถศึกษาคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาในระดับต่างๆ ได้โดยง่าย ทั้งสามารถวินิจฉัยศัพท์วิยัจริยธรรมได้อย่างถูกต้อง ท่านจึงจัดทำโครงการจัดตั้งสถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆส ขึ้น เพื่อให้เป็นสถานศึกษาคัมภีร์ดังกล่าว โดยเริ่มแรกนั้น คุณมงคล-คุณวนิดา วัฒนเกียรติสร เจ้าของบริษัทเมอร์คิงส์ จำกัด มีศรัทธาปวารณามอบที่ดิน ที่อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เมื่อท่านได้ไปตรวจสอบดูสภาพแวดล้อม เช่น การคมนาคม ก็พบว่าที่ดังกล่าว ไกลจากโครงการคมนาคมเดินทางไม่สะดวก อาจมีปัญหาอุปสรรคมาก อีกทั้งทุนในการจัดตั้งและดำเนินการก็ยังมีไม่เพียงพอ จึงของดไว้ก่อน

ต่อมาพระครูสุนทรโฆสิต (แจ่ม ธฺวโร) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพฯ ได้ปรารภว่า คุณยายพุ่ม หุ่นสวัสดิ์ มีศรัทธายกที่ดินจำนวน ๑๖ ไร่ ๓ งาน ๓๖ ตารางวา เพื่อสร้างวัดมหาสวัสดิ์นาคพุดาราม ปัจจุบันยังไม่มีพระสงฆ์ที่จะนำพาทายาททายาทพัฒนาวัดต่อไปได้ท่านพระครูสุนทรโฆสิต จึงได้ชักชวนให้พระพรหมโมลีมาดูสถานที่ เมื่อพระพรหมโมลีได้มาดูสถานที่แล้ว เห็นว่าเป็นที่สัปปายะดี ไม่ไกลจากการคมนาคมมาก และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ท่านพระครูฯ มอบให้พระพรหมโมลีมีอิสระในการดำเนินงานบริหารด้านการศึกษาได้อย่างเต็มที่ พระพรหมโมลีจึงจัดตั้งสถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆสขึ้นที่วัดมหาสวัสดิ์นาคพุดารามเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นมา โดยมีสำนักงานทำหน้าที่บริหารชั่วคราวที่ คณะ ๑๑ วัดชนะสงคราม บางลำพู กรุงเทพฯ ฯ

๑.๑.๒ ยุครับรองสถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆส (พ.ศ. ๒๕๓๕)

เพื่อให้สถาบันฯ สามารถดำเนินงานบริหารได้อย่างเป็นระบบและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะกรรมการบริหารสถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆส จึงดำเนินการนำคัมภีร์สัททวิเสส มาจัดเป็นหลักสูตรชั้นบาลีศึกษา (ชั้นปฐมบาลีและมัธยมบาลี) และวางระเบียบในการจัดการเรียนการสอน เสนอสภากรรมการบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อสังกัดเป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัย อันจะเป็นการเริ่มต้นแห่งการบริหารอย่างเป็นระบบ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป สภากรรมการบริหารมหาวิทยาลัยฯ มีมติที่ประชุมรับสถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆสเข้าเป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สังกัดสำนักงานอธิการบดี

๑.๑.๓ ยุคเริ่มจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (พ.ศ. ๒๕๓๗)

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๓๖ สมเด็จพระพุทธิชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสมมหาเถระ) จัดทำโครงการจัด

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) โดยนำคัมภีร์สหทวิเสส มาเป็นวิชาพื้นฐานทางด้านภาษาบาลีและคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นวิชาเอก เพื่อเปิดรับพระภิกษุสามเณรเปรียญธรรม ๕ ประโยคขึ้นไปเข้าศึกษาเริ่มแรกได้จัดเป็นหลักสูตรระยะสั้น ๖๐ วัน เพื่อทดลองความเป็นไปได้ก่อน จากนั้นได้ขอความอนุเคราะห์เรื่องสถานที่สำหรับใช้ทดลองหลักสูตรจากเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร) วัดสามพระยา เจ้าประคุณสมเด็จพระเมตตาคุณุเคราะห์ให้ใช้อาคารเรียนพระปริยัติธรรมได้ จึงเริ่มทำการทดลองใช้หลักสูตร ตั้งแต่วันที่ ๔ มีนาคม ถึงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๓๖ ผลการทดลองปรากฏว่าน่าพอใจ สร้างความมั่นใจในการใช้หลักสูตรมากยิ่งขึ้น

๑.๑.๔ ยุคเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

เมื่อโครงการทดลองจัดการศึกษาคัมภีร์สหทวิเสส ณ วัดสามพระยาลิ้นสุดลง สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สมศักดิ์ อุปสम्मมหาเถร) จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาหนึ่งชุด เพื่อจัดทำร่างระเบียบและหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบาลีพุทธศาสตร์ โดยนำคัมภีร์พระไตรปิฎกมาจัดเป็นวิชาเอกและนำคัมภีร์หลักภาษาบาลีชั้นสูง มาจัดเป็นวิชาแกนตามหลักการจัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษาทั่วไป เสนอต่อมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อจัดการเรียนการสอน สังกัดคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สภากรรมการบริหารมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้สถาบันฯ ดำเนินจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ สถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆส จึงได้เริ่มงานจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๓๗ และในปีนี้เองที่สภาวัฒนธรรมแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศให้เป็นปีทองของการศึกษาคณะสงฆ์ สภาการศึกษาของคณะสงฆ์โดยการเสนอของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีมติยกสถานภาพสถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆส เป็นมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๓๗ วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๗ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประธานคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ ทรงลงพระนามในประกาศคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๗

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและในการประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๓/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีมติอนุมัติให้วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เปิดสอนหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา อีกสาขาหนึ่ง ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๓ เป็นต้นมา

๑.๑.๕ การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิปัสสนาภาวนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มีปณิธานตั้งแต่เริ่มก่อตั้งว่า จะจัดการศึกษาเน้นเฉพาะวิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ และตระหนักว่าพุทธธรรมอันเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นหลักคำสอนที่แสดงถึงมรรคาแห่งชีวิตอันประเสริฐแก่มวลมนุษยชาติ ประกอบด้วยหลักปริยัติอันเป็นส่วนทฤษฎี ปฏิบัติอันเป็นส่วนแห่งการลงมือกระทำ และปฏิเวธ คือ มรรคผลนิพพานอันเป็นผลแห่งการปฏิบัตินั้น กล่าวโดยสังเขปได้แก่ หลักแห่งศีล สมาธิ และปัญญา หรือเมื่อกล่าวโดยภารกิจ ได้แก่ คันถุระอันเป็นส่วนปริยัติ และวิปัสสนาธุระอันเป็นส่วนปฏิบัติ ซึ่งมีผลเป็นปฏิเวธดังกล่าวมา การศึกษาหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการนั้น ต้องศึกษาทั้งภาคปริยัติธรรม ซึ่งได้แก่คันถุระ และภาคปฏิบัติธรรม อันได้แก่วิปัสสนาธุระ จึงจะสามารถเข้าถึงปฏิเวธธรรมได้ในที่สุด

ในภาคปริยัตินั้นเป็นคันถุระนั้น ได้มีการดำเนินการโดยอาศัยองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการ และไม่ เป็นทางการอย่างแพร่หลาย คือ การศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรม บาลี และระดับ มหาวิทยาลัยสงฆ์

แต่ในภาคปฏิบัติอันเป็นส่วนวิปัสสนาธุระนั้น มิได้มีการจัดการ ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งอย่างเป็นทางการ ที่มีการปฏิบัติกันอยู่ในสำนักต่างๆ ก็เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ตามพื้นภูมิความรู้ของสำนักนั้นๆ ซึ่งการปฏิบัติที่มีปรากฏเหล่านั้น มีบ้างที่เหมือนหรือ คล้ายคลึงกัน มีบ้างที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละสำนักก็ยึดถือว่า การปฏิบัติของตน ถูกต้องตามพุทธธรรม ขณะเดียวกันก็ขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานที่จะมาตัดสินว่า หลักปฏิบัติในสำนักใดถูกต้องตามหลักคัมภีร์พระพุทธานุญาต อันได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม โดยการนำของ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์(สมศักดิ์ อุปสสมมหาเถระ) เมื่อครั้งเป็นพระพรหมโมลี ได้เสนอหลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา สำหรับนิสิตระดับชั้นปริญญาโท เสนอมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัยมีคำสั่งอนุมัติให้เปิดดำเนินการจัดการศึกษาได้ ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ เป็นต้นมา เมื่อศึกษาครบกำหนดหน่วยกิตรายวิชาแล้ว นิสิตได้เข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ติดต่อกันเป็นเวลา ๗ เดือน จึงจะมีสิทธิ์เสนอสอบวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตร

๑.๑.๖ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพระสังฆาธิการ ด้านวิชาวิปัสสนาภาวนา

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ได้คำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพด้านวิปัสสนาภาวนา ให้กับเจ้าคณะพระสังฆาธิการ และพระภิกษุสามเณรผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักวิปัสสนา จึงได้เสนอหลักสูตรประกาศนียบัตรการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา โดยมีข้อกำหนดว่า เมื่อศึกษาครบหน่วยกิตแล้ว จะต้องเข้าปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาติดต่อกันเป็นเวลา ๓ เดือน สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีคำสั่งให้เปิดดำเนินการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรได้ ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ทั้งสองหลักสูตรกล่าวคือ หลักสูตรประกาศนียบัตรการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา สำหรับพระสังฆาธิการ และพระสงฆ์ทั่วไป และหลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ระดับปริญญาโท ได้นำหลักพุทธธรรมอันเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ทั้งภาคปริยัติและปฏิบัติ มาจัดเป็นหลักสูตรอย่างบูรณาการ และเป็นระบบ โดยยึดหลักคัมภีร์พระไตรปิฎก และคัมภีร์ชั้นต่างๆ ของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

เพื่อผลิตพระพุทธานุศาสนมहाบัณฑิต พระสังฆาธิการ และพระภิกษุนักศึกษา ให้มีความรู้ แดกฉาน เชี่ยวชาญทั้งคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ทำหน้าที่เป็นพระวิปัสสนาจารย์ มีความสามารถในการสอนธรรมนำปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักพุทธธรรม และเพื่อสร้างศาสนทายาท บุชาพระคุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อธำรงรักษาพระพุทธศาสนาสืบไป.

๑.๒ โครงสร้างหลักสูตร

๑.๒.๑ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อหลักสูตรภาษาไทย : หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

ชื่อหลักสูตรภาษาอังกฤษ : Master of Arts Programme in Vipassana Meditation

ชื่อเต็มภาษาไทย : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

ชื่อเต็มภาษาอังกฤษ : Master of Arts (Vipassana Meditation)

ชื่อย่อภาษาไทย : พธ.ม. (วิปัสสนาภาวนา)

ชื่อย่อภาษาอังกฤษ : M.A. (Vipassana Meditation)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา มุ่งมั่นเพื่อพัฒนาศักยภาพของนิสิตพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ให้มีความรู้ความสามารถด้านปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ และฝึกฝนตนเองเพื่อให้ได้รับผลการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีความรู้ความสามารถเป็นวิปัสสนาจารย์ เพื่อการเผยแผ่ด้านวิปัสสนาภาวนาให้เกิดการบูรณาการด้านปริยัติและปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและธรรมชาติ มีแนวคิดที่สร้างสรรค์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ประกอบด้วยคณาจารย์ตรงดงาม เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม สามารถนำความรู้เกี่ยวกับวิปัสสนาภาวนาในพุทธศาสนา มาพัฒนาตนเองและพัฒนา องค์กร ชุมชน มวลมนุษยชาติอย่างเหมาะสม

๑.๒.๒ ปรัชญาของหลักสูตร

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตให้เป็นผู้มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา และบริการด้านวิชาการแก่สังคม มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการปฏิบัติที่จะนำพาตนเองและสรรพสัตว์ให้ก้าวล่วงความทุกข์ทั้งปวง พร้อมทั้งสามารถสอนธรรมนำปฏิบัติวิปัสสนาได้อย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาและมีประสิทธิภาพ

๑.๒.๓ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

๑) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และต้องมีคุณสมบัติอื่นที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๒) ได้รับความเห็นชอบในระดับปริญญาตรี ไม่ต่ำกว่า ๒.๕๐ จากระบบ ๔ แต้ม ยกเว้นผู้มีประสบการณ์ทำงานติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๒ ปีนับแต่สำเร็จการศึกษา หรือผู้จบเปรียญธรรมเก้าประโยคและ

๒) ไม่เคยถูกลงโทษให้พ้นสภาพการเป็นนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย

๑.๒.๔ เกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

คุณสมบัติผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ทั้ง ๒ แผน คือ แผน ก แบบ ก(๒) และแผน ข ดังนี้

๑) ใช้เวลาการศึกษาตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๒ ภาคการศึกษาปกติ แต่ไม่เกิน ๔ ภาคการศึกษาปกติในระบบทวิภาค

๒) ศึกษาและสอบผ่านรายวิชาครบถ้วนและถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ มีหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และค่าเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๓.๐๐ จากระบบ ๔ แต้ม โดยไม่ติดค้างค่าธรรมเนียมการศึกษาใดๆ

๓) ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เป็นเวลา ๗ เดือนเต็ม ตามที่หลักสูตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา กำหนด

๔) คุณสมบัติอื่นๆ ให้นำข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาใช้โดยอนุโลม

๑.๒.๕ รายวิชาที่ศึกษาตลอดหลักสูตร

ระบุจำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรและระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาในแต่ละแบบที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอน ซึ่งกำหนดเป็นหลักสูตรแบบศึกษาเต็มเวลาซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

หน่วยกิตตลอดหลักสูตรทั้ง แผน ก แบบ ก(๒) และ แผน ข ไม่น้อยกว่า ๓๙ หน่วยกิต เป็นหลักสูตรแบบศึกษาเต็มให้ระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร อย่างน้อย ๔ ภาคการศึกษาปกติ และอย่างมากไม่เกิน ๘ ภาคการศึกษาปกติ และเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเท่าเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนดและทำการศึกษา ดังนี้

	แผน ก แบบ ก (๒)	แผน ข
๑. วิชาบังคับ ไม่น้อยกว่า วิชาบังคับไม่นับหน่วยกิต	๙ หน่วยกิต (๙) หน่วยกิต	๙ หน่วยกิต (๙) หน่วยกิต
๒. วิชาเอก ไม่น้อยกว่า	๑๒ หน่วยกิต	๑๒ หน่วยกิต
๓. วิชาเลือก ไม่น้อยกว่า	๖ หน่วยกิต	๑๒ หน่วยกิต
๔. วิทยานิพนธ์	๑๒ หน่วยกิต	-
๕. การศึกษาอิสระ	-	๖ หน่วยกิต
รวมหน่วยกิต	๓๙ หน่วยกิต	๓๙ หน่วยกิต

๑.๒.๖ รายวิชาที่ศึกษาในหลักสูตร

(๑) วิชาบังคับแบบนับหน่วยกิต ๙ หน่วยกิต

๖๐๐ ๑๐๑ พระไตรปิฎกวิเคราะห์ Tipitaka Analysis	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๒๐๒ สติปัฏฐานภาวนา Satipatthanabhavana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๒๐๓ ระเบียบวิธีวิจัยวิปัสสนาภาวนา Research Methodology on Vipassanabhavana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๐ ๑๐๔ ภาษาอังกฤษ* English	(๓) (๓-๐-๖)
๑๐๒ ๓๐๒ *การใช้ภาษาบาลี ๑ Usage of Pali I	(๓) (๓-๐-๖)
๑๐๒ ๓๐๖ *การใช้ภาษาบาลี ๒ Usage of Pali II	(๓) (๓-๐-๖)

หมายเหตุ รายวิชา ๖๐๐ ๑๐๔, ๑๐๒ ๓๐๒, ๑๐๒ ๓๐๖ เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต

(๒) วิชาเอกมี ๑๒ หน่วยกิต

๖๐๖ ๑๐๕	สมถภาวนา Samathabhavana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๒๐๖	วิปัสสนาภาวนา Vipassanabhavana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๐๗	สัมมนาวิปัสสนาภาวนา Seminar on Vipassanabhavana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๔๐๘	ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา Vipassanabhavana Practice	๓ (๓-๐-๖)
(๓) หมวดวิชาเลือก	แผน ก แบบ ก (๒) ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต แผน ข ไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต	
โดยนิสิตเลือกศึกษาจากรายวิชาที่กำหนดให้ดังต่อไปนี้		
๖๐๖ ๑๐๙	ปรมัตถธรรม Paramatthadhamma	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๐	หลักการเป็นวิทยากรภาคปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา The Principle of Lecturer on Vipassanabhavana Practice	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๑	การประเมินผลการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา Evaluation of Vipassanabhavana Practice	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๑๑๒	วิปัสสนาภาวนาในโลกร่วมสมัย Vipassanabhavana in the Contemporary World	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๒๑๓	ชีวิตและผลงานพระวิปัสสนาจารย์ไทย Life and Works of Thai Vipassanabhavana–Master	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๔	เทคโนโลยีสารสนเทศทางวิปัสสนาภาวนา Information and Communication Technology for Vipassanabhavana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๕	ศึกษาอิสระในหลักวิปัสสนาภาวนา Independent Study on Vipassanabhavana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๑๑๖	จรณะศึกษา Description of jarana	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๗	วิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา Vipassanabhavana in Buddhist Texts	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๘	เทคนิคการสอนวิปัสสนาของวิปัสสนาจารย์ไทย Teaching Techniques of Thai Vipassana–Master	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๙	กัมมัฏฐานในพระอภิธรรม Buddhist Meditation in Abhidhamma	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๒๒๐	โสฬสญาณ Sixteen–Knowledge	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๒๑	ภาษาอังกฤษเพื่อการสอนวิปัสสนาภาวนา English for Vipassanabhavana teaching	๓ (๓-๐-๖)

บทที่ ๑ พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

๖๐๖ ๑๒๒ ภาษาบาลีเพื่อการวิจัยวิปัสสนาภาวนา ๓ (๓-๐-๖)

Pali for Vipassanabhavana research

๖๐๖ ๓๒๓ พุทธยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศูนย์วิปัสสนาภาวนา ๓ (๓-๐-๖)

Buddhist administrating Strategy of Vipassanabhavana Center

(๔) วิทยานิพนธ์ สำหรับ แผน ก แบบ ก (๒)

๖๐๖ ๔๐๐ วิทยานิพนธ์ ๑๒ หน่วยกิต

Thesis

(๕) การศึกษาอิสระ สำหรับแผน ข

๖๑๗ ๔๐๑ การศึกษาอิสระ ๖ หน่วยกิต

(Individual Study)

๑.๒.๗ แผนการศึกษา

แผนการศึกษา แผน ก แบบ ก (๒)

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๑	วิชาบังคับ	
	๖๐๐ ๑๐๑ พระไตรปิฎกวิเคราะห์	๓ (๓-๐-๖)
	๖๐๐ ๑๐๔ ภาษาอังกฤษ	(๓) (๓-๐-๖)
	๑๐๒ ๓๐๒ การใช้ภาษาบาลี ๑	(๓) (๓-๐-๖)
	วิชาเอก	
	๖๐๖ ๑๐๕ สมถภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
	วิชาเลือก	
	เลือกศึกษาจากหมวดวิชาเลือกจำนวน ๑ รายวิชา	๓ (๓-๐-๖)
	รวม	๙ (๖)

หมายเหตุ รายวิชา ๖๐๐ ๑๐๔, ๑๐๒ ๓๐๒ เป็นวิชาบังคับไม่นับหน่วยกิต

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๒	วิชาบังคับ	
	๖๐๖ ๒๐๒ สติปัฏฐานภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
	๖๐๖ ๒๐๓ ระเบียบวิธีวิจัยวิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
	๑๐๒ ๓๐๖ การใช้ภาษาบาลี ๒	(๓) (๓-๐-๖)
	วิชาเอก	
๖๐๖ ๒๐๖ วิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)	
	รวม	๙ (๓)

หมายเหตุ รายวิชา ๑๐๒ ๓๐๖ เป็นวิชาบังคับไม่นับหน่วยกิต

บทที่ ๑ พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๓	หมวดวิชาเอก	
	๖๐๖ ๓๐๗ สัมมนาวิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
	วิชาเลือก เลือกศึกษาจากหมวดวิชาเลือกจำนวน ๑ รายวิชา	๓ (๓-๐-๖)
	รวม	๖

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๔	วิชาเอก	
	๖๐๖ ๔๐๘ ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน ๒,๙๔๐ ชั่วโมง	๓ (๓-๐-๖)
	๖๐๖ ๔๐๐ วิทยานิพนธ์	๑๒
	รวม	๑๕

แผนการศึกษา แผน ข

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๑	วิชาบังคับ	
	๖๐๐ ๑๐๑ พระไตรปิฎกวิเคราะห์	๓ (๓-๐-๖)
	๖๐๐ ๑๐๔ ภาษาอังกฤษ	(๓) (๓-๐-๖)
	๑๐๒ ๓๐๒ การใช้ภาษาบาลี ๑	(๓) (๓-๐-๖)
	วิชาเอก	
	๖๐๖ ๑๐๕ สมถภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
วิชาเลือก	เลือกศึกษาจากหมวดวิชาเลือกจำนวน ๑ รายวิชา	๓ (๓-๐-๖)
	รวม	๙ (๖)

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๒	วิชาบังคับ	
	๖๐๖ ๒๐๒ สติปัฏฐานภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
	๖๐๖ ๒๐๓ ระเบียบวิธีวิจัยวิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
	๑๐๒ ๓๐๖ การใช้ภาษาบาลี ๒	(๓) (๓-๐-๖)
	วิชาเอก	
	๖๐๖ ๒๐๖ วิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
วิชาเลือก	เลือกศึกษาจากหมวดวิชาเลือกจำนวน ๑ รายวิชา	๓ (๓-๐-๖)
	รวม	๑๒ (๓)

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๓	หมวดวิชาเอก	
	๖๐๖ ๓๐๗ สัมมนาวิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
	วิชาเลือก	
	เลือกศึกษาจากหมวดวิชาเลือกจำนวน ๑ รายวิชา	๓ (๓-๐-๖)
	เลือกศึกษาจากหมวดวิชาเลือกจำนวน ๑ รายวิชา	๓ (๓-๐-๖)
	รวม	๙

ภาคเรียน	รหัสวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
๔	วิชาเอก	
	๖๐๖ ๔๐๘ ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน ๒,๙๔๐ ชั่วโมง	๓ (๓-๐-๖)
	๔๑๗ ๔๐๑ การศึกษาอิสระ	๖
	รวม	๙

หมายเหตุ : เมื่อศึกษารายวิชาครบตามหลักสูตรแล้วนิสิตจะต้องเข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน
ในสถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนดเป็นเวลา ๗ เดือน (๒๑๐ วัน) ติดต่อกัน

๑.๒.๘ คำอธิบายรายวิชา

แผน ก แบบ ก(๒) วิชาบังคับ ๙ หน่วยกิต วิชาเอก ๑๒ หน่วยกิต วิชาเลือก ๖ หน่วยกิต และ
วิทยานิพนธ์ ๑๒ หน่วยกิต

แผน ข บังคับ ๙ หน่วยกิต วิชาเอก ๑๒ หน่วยกิต และศึกษาวิชาเลือกอีก ๑๒ หน่วยกิต และ
การศึกษาค้นคว้าอิสระ ๖ หน่วยกิต

ก. วิชาบังคับ		
๖๐๐ ๑๐๑ พระไตรปิฎกวิเคราะห์	Tipitaka Analysis	๓ (๓-๐-๖)
ศึกษาความเป็นมาของการรวบรวมพระธรรมวินัย เป็นพระไตรปิฎกและการถ่ายทอด โครงสร้างและสาระสังเขปของพระไตรปิฎก วิเคราะห์หลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ไตรลักษณ์ ไตรสิกขา นรกสวรรค์ จิต วิญญาณ		
๖๐๖ ๒๐๒ สติปัฏฐานภาวนา	Satipatthanabhavana	๓ (๓-๐-๖)
ศึกษาวิธีปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐานสูตร และสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ เจริญสติ		

๖๐๖ ๒๐๓	ระเบียบวิธีวิจัยวิปัสสนาภาวนา Research Methodology on Vipassanabhavana ศึกษาลักษณะและประเภทของการวิจัยทางวิปัสสนาภาวนา และการนำเสนอผลงานวิจัย	๓ (๓-๐-๖)
วิชาบังคับแบบไม่นับหน่วยกิต		
๖๐๐ ๑๐๔	ภาษาอังกฤษ English ศึกษาภาษาอังกฤษขั้นใช้งานเพื่อให้มีทักษะในการเขียน บรรยายและอภิปรายธรรม หมายเหตุ รายวิชา ๖๐๐ ๑๐๕ เรียนโดยไม่นับหน่วยกิต	(๓) (๓-๐-๖)
ข. หมวดวิชาเอก ๑๒ หน่วยกิต		
๖๐๖ ๑๐๕	สมถภาวนา Samathabhavana ศึกษาความหมาย หลักธรรมที่เป็นอารมณ์ของสมถภาวนาแนวทางการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติสมถภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๒๐๖	วิปัสสนาภาวนา Vipassanabhavana ศึกษาเชิงวิเคราะห์ความหมาย หลักธรรมที่เป็นภูมิของวิปัสสนาภาวนา แนวทางปฏิบัติและผลของการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๐๗	สัมมนาวิปัสสนาภาวนา Seminar on Vipassanabhavana สัมมนาหลักการถามตอบและสอบอารมณ์ของการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา และเรื่องอันเป็นประเด็นปัญหาของการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา สภาพปัญหา สาเหตุปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๔๐๘	ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา Vipassanabhavana Practice ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานติดต่อกันเป็นเวลา ๗ เดือนหรือ ๒๑๐ วัน ๆ ละ ๑๔ ชั่วโมง รวมเวลาปฏิบัติ ๒,๙๔๐ ชั่วโมง โดยในแต่ละสัปดาห์กำหนดให้สิตจะต้องฟังบรรยาย ถาม-ตอบสอบอารมณ์ ๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในสถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยมีพระวิปัสสนาจารย์เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติและวัดผลประเมินผลการปฏิบัติ	๓ (๓-๐-๖)
ค. หมวดวิชาเลือก แผน ก แบบ ก(๒) ไม่น้อยกว่า ๖ หน่วยกิต แผน ข ไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต		
๖๐๖ ๑๐๙	ปรมัตถธรรม Paramatthadhamma ศึกษาปรมัตถธรรม ๔ คือ จิต เจตสิก รูป นิพพาน เชิงบูรณาการตามหลักวิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๐	หลักการเป็นวิทยากรภาคปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา The Principle of Lecturer on Vipassanabhavana Practice ศึกษาความรู้พื้นฐานของการเป็นวิทยากรภาคปฏิบัติวิปัสสนา ประเภทการเป็นวิทยากร ปัจจัยสัมฤทธิ์ผล การเป็นวิทยากรภาคปฏิบัติวิปัสสนาหลักและวิธีการเป็นวิทยากรภาคปฏิบัติวิปัสสนา	๓ (๓-๐-๖)

๖๐๖ ๓๑๑	การประเมินผลการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา Evaluation of Vipassanabhavana Practice ศึกษาความรู้พื้นฐานของการประเมินผลการปฏิบัติวิปัสสนา ปัจจุบันสัมฤทธิ์ผลของการประเมินผลการปฏิบัติวิปัสสนา กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติวิปัสสนา หลักและวิธีการสอนการปฏิบัติวิปัสสนา	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๑๑๒	วิปัสสนาภาวนาในโลกร่วมสมัย Vipassanabhavana in the Contemporary World ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์วิปัสสนาธุระในประเทศไทยประเทศตะวันออกและตะวันตก	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๒๑๓	ชีวิตและผลงานพระวิปัสสนาจารย์ไทย Life and Works of Thai Vipassanabhavana-Master ศึกษาภูมิปัญญาด้านกรรมฐานของพระมหาเถระ ผู้มีชื่อเสียงเริ่มตั้งแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๔	เทคโนโลยีสารสนเทศทางวิปัสสนาภาวนา Information and Communication Technology for Vipassanabhavana ศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาและเผยแผ่วิปัสสนาภาวนา	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๕	ศึกษาอิสระในหลักวิปัสสนาภาวนา Independent Study on Vipassanabhavana โครงการวิจัยในหัวข้อที่นักศึกษาเลือกเอง โดยปรึกษาจากอาจารย์และประเมินผลโครงการโดยอาจารย์ นักศึกษาและอาจารย์จัดทำแผนการศึกษาของโครงการเกี่ยวกับวิปัสสนาภาวนาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสสอื่น ๆ	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๑๑๖	จรรยาศึกษา Description of jarana ศึกษาจรรยา ๑๕ ประการประกอบด้วย สีสสังวร ๑ อปณนกะปฏิบัติ ๓ สัมปยุตธรรม ๗ และรูปฌาน ๔ เป็นความประพฤติอันเป็นบาทฐานสำหรับเจริญวิปัสสนาให้ก้าวหน้าต่อไป ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอนนฎีกา และเอกสารหรือตำราอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๗	วิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พระพุทธศาสนา Vipassanabhavana in Buddhist Texts ศึกษาความรู้พื้นฐานของวิปัสสนาภาวนาโดยทั่วไป หลักวิปัสสนาภาวนา ตามนัยของพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสสต่าง ๆ	๓ (๓-๐-๖)
๖๐๖ ๓๑๘	เทคนิคการสอนวิปัสสนาของวิปัสสนาจารย์ไทย Teaching Techniques of Thai Vipassana-Master ศึกษาการสอนวิปัสสนาของวิปัสสนาจารย์ต่างๆ ผู้มีชื่อเสียงในประเทศไทย เนื้อหาสาระด้านการสอน การถามตอบสอบถาม และวิธีการแก้ไขและปรับอารมณ์ของผู้เข้าปฏิบัติ รวมทั้งวิธีการและเทคนิคต่างๆ ที่ท่านใช้ในการสอน โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการปฏิบัติตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอนนฎีกา	๓ (๓-๐-๖)

<p>๖๐๖ ๓๑๙ กัมมัฏฐานในพระอภิธรรม Buddhist Meditation in Abhidhamma ศึกษาความสำคัญและเนื้อหาของกัมมัฏฐานตามแนวอภิธรรมปิฎก อรรถกถาอภิธรรม ฎีกา อภิธรรม วิเคราะห์ระดับจิตที่เข้าถึงสมถกรรมฐานและวิปัสสนากัมมัฏฐาน ธรรมที่เป็นเหตุให้บรรลุคุณธรรมขั้นต่างๆ พร้อมทั้งศึกษาบุคคลที่บรรลุคุณธรรมนั้นๆ</p>	<p>๓ (๓-๐-๖)</p>
<p>๖๐๖ ๒๒๐ โสฬสญาณ Sixteen-Knowledge ศึกษาสภาพจิตที่เข้าสู่ลำดับญาณต่างๆ ตั้งแต่ญาณที่ ๑ จนกระทั่งถึงญาณที่ ๑๖ โดยละเอียด รวมทั้งสภาวะญาณแต่ละญาณที่ปรากฏ โดยอาศัยพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และเอกสารหรือตำราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>๓ (๓-๐-๖)</p>
<p>๖๐๖ ๓๒๑ ภาษาอังกฤษเพื่อการสอนวิปัสสนาภาวนา English for Vipassanabhavana teaching ศึกษาเนื้อหาสาระทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน หลักการและวิธีการปฏิบัติวิปัสสนา ที่เป็นภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งฝึกการแปลและการแนะนำการปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักพระพุทธศาสนา โดยอาศัยอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาและคัมภีร์พระพุทธศาสนาต่างๆ เป็นเครื่องประกอบ</p>	<p>๓ (๓-๐-๖)</p>
<p>๖๐๖ ๑๒๒ ภาษาบาลีเพื่อการวิจัยวิปัสสนาภาวนา Pali for Vipassanabhavana research ศึกษาทฤษฎีและหลักการในการถ่ายทอดความรู้ และวิจัยค้นคว้าด้านวิปัสสนาภาวนาด้วยภาษาบาลี ที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์วิสุทธิมรรค</p>	<p>๓ (๓-๐-๖)</p>
<p>๖๐๖ ๓๒๓ พุทธยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ ศูนย์วิปัสสนาภาวนา Buddhist administrating Strategy of Vipassanabhavana Center ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ การวางแผนยุทธศาสตร์ตามหลักพระพุทธศาสนา การจัดการศูนย์วิปัสสนาธุระการติดตามและการประเมินผลโครงการ</p>	<p>๓ (๓-๐-๖)</p>
<p>ง. วิทยานิพนธ์ สำหรับแผน ก แบบ ก(๒) ๖๐๑ ๔๐๐ วิทยานิพนธ์ Thesis ศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยทางวิปัสสนาภาวนา และนำเสนองานวิจัยภายใต้การกำกับดูแลจากอาจารย์ที่ปรึกษา</p> <p>จ. ศึกษาอิสระ สำหรับแผน ข ศึกษาอิสระในโครงการทางวิปัสสนาภาวนา เขียนเป็นสารนิพนธ์ภายใต้การกำกับดูแลจากอาจารย์ที่ปรึกษา</p>	<p>๑๒ หน่วยกิต</p> <p>๖ หน่วยกิต</p>

๑.๓ โครงการทดสอบปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก่อนเข้าศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

๑.๓.๑ หลักการและเหตุผล

ตามที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ได้จัดทำหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา และเสนอโครงการขอเปิดการเรียนการสอน ในภาคที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๔๘ เสนอมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัย อนุมัติให้ดำเนินการเปิดการสอนหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ตามประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๘

หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา เป็นหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติ โดยมี ข้อกำหนดว่า เมื่อนิสิตศึกษาครบหน่วยกิตการเรียนจำนวน ๒๖ หน่วยกิตแล้ว จะต้องเข้า ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานติดต่อกัน เป็นเวลา ๗ เดือน จึงจะมีสิทธิ์เสนอสอบวิทยานิพนธ์ ดังนั้น คุณสมบัติของนิสิตสาขานี้จึงควรเพียงพร้อมด้วย ศรัทธา ฉันทะ วิริยะ เป็นอย่างสูง ในการคัดเลือกผู้เข้าศึกษาโดยการสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ยังไม่สามารถ วัดศรัทธา ฉันทะ วิริยะ ได้

อาศัยมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารและรับผิดชอบหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๘ วิทยาลัยสงฆ์บาหลี ศึกษาพุทธโฆส ในฐานะผู้รับภาระจัดการศึกษาของวิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส จึงได้จัดโครงการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานก่อนเข้าศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑.๓.๒ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อทดสอบศรัทธา ฉันทะ วิริยะ ของผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา
- ๒) เพื่อศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติของผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา
- ๓) เพื่อศึกษาความพร้อมของผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

๑.๓.๓ คณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการ

๑. สมเด็จพระพุทธชินวงศ์	รองอธิการบดี
๒. พระราชโมลี	รท.ผอ.สำนักวิชาการ
๓. พระราชรัตนมุนี	รท.ผอ.สำนักงานวิทยาเขต
๔. พระมหาสุรชัย วรรณโณ	รท.ผอ.วิทยาลัยสงฆ์
๕. พระมหาณรงค์ฤทธิ์	รท.รอง ผอ.สำนักวิชาการ
๖. นายจกกฤษณ์ จันทร์ดำ	ผช.อธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เวทย์ บรรณกรกุล	

๑.๓.๔ ผู้เข้าร่วมโครงการ

- ๑) คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มจร. วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม จำนวน ๔ รูป/คน

บทที่ ๑ พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

๒) ผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา จำนวน ๓๐-๔๐ รูป/คน

๑.๓.๕ สถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

สำนักปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓.๖ พระวิปัสสนาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ

- พระภิกษุญาณพิศาลเมธี วิ. (ประเสริฐ มนต์เสวี) และคณะมหาบัณฑิต (วิปัสสนาภาวนา)

๑.๓.๗ ระยะเวลา

๑ - ๓๐ พฤษภาคม รวมเวลา ๓๐ วัน

๑.๓.๘ การรับรองผล

ผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวสติปัฏฐาน ๔ จะต้องผ่านการสอบอารมณ์ และผ่านการประเมินจากพระวิปัสสนาจารย์จึงจะได้รับการพิจารณาให้เข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา

๑.๓.๙ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑) ผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนามีความพร้อมด้านศรัทธา ฉันทะ วิริยะ

๒) ผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ได้ผ่านกระบวนการประเมินผลอย่างถูกต้อง

๓) ผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา มีความพร้อมในการเข้าปฏิบัติวิปัสสนา ๗ เดือน

๑.๔ ชีวิตประวัติและผลงานผู้ก่อตั้ง

ชื่อ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ฉายา อุปสโม อายุ ๗๐ พรรษา ๕๐ วิทฺยฐานะ น.ธ.เอก, ป.ธ. ๙, M.A., Ph.D. ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพิชยญาติการามวรวิหาร เขตคลองสาน กรุงเทพฯ, เจ้าคณะใหญ่หนกลาง กรรมการมหาเถรสมาคม ประธานคณะกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

สถานะเดิม

ชื่อ สมศักดิ์ นามสกุล ชูมาลัยวงศ์

เกิด วันอาทิตย์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๓ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔

บิดา นายเหลี่ยม มารดา นางสาวลี ชูมาลัยวงศ์

ณ บ้านเลขที่ ๑๐๐ หมู่ที่ ๒ ต. ปากจั่น อ. นครหลวง จ. พระนครศรีอยุธยา

อุปสมบท

วันพุธ แรม ๕ ค่ำ เดือน ๕ ปีชวด ตรงกับวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๐๔ ณ วัดละมุด ต.ปากจั่น อ.นครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมี พระครูนครวิหารคุณ (พัก วฑฒโน) วัดบันได เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอธิการเมี้ยน วัดละมุด เป็นพระกรรมวาจาจารย์

วิทฺยฐานะ

พ. ศ. ๒๔๙๔ สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

พ. ศ. ๒๕๐๖ สอบได้ น. ธ. เอก สำนักเรียนคณะจังหวัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ. ศ. ๒๕๑๕ สอบได้ ป. ธ. ๙ สำนักเรียนคณะจังหวัด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ. ศ. ๒๕๑๙ สอบได้ปริญญาามหาบัณฑิต (ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์เอเชียโบราณ) จากมหาวิทยาลัยมคร ประเทศอินเดีย

พ. ศ. ๒๕๒๖ สำเร็จการศึกษาปริญญาดุษฎีบัณฑิต (ปริญญาเอกสาขาประวัติศาสตร์เอเชียโบราณ) จากมหาวิทยาลัยมคร ประเทศอินเดีย

ลำดับสมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญเปรียญ ในราชทินนามที่ พระศรีสุทธิพงษ์

พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชปริยัติโมลี ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี

พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ในราชทินนามที่ พระเทพปริยัติโมลี ศรีปา พจนานุกรฐ ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี

พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ในราชทินนามที่ พระธรรมโมลี ศรีปริยัต โยดม วิกรม ธรรมธารี ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี

พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้รับพระราชทานสถาปนาเป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ในราชทินนามที่ พระพรหมโมลี ศรีสังฆโสภณ วิมลเสลาจารนิวิฐ พิพิธคัมภีร์ปวิวรรตธารี ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม

พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้รับพระราชทานสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นสุพรรณบัฏ ในราชทินนามที่ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ พรหมวิหารธำรงวราริฆมุต วิสุทธิเสลาจารนิวิฐ ภาวนา กิจสุวิธาน ไพศาลหิตานุหิตติลกตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี อรัญวาสี

เมื่อวันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

งานปกครอง

- พ. ศ. ๒๕๑๖ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดชนะสงคราม
พ. ศ. ๒๕๒๓ เป็นเจ้าคณะปกครองคณะ ๑๑ วัดชนะสงคราม
พ. ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๘ เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๓
พ. ศ. ๒๕๒๘ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๓
พ. ศ. ๒๕๔๐ ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสพระอารามหลวงวัด
พิชยญาติการาม (๑๕ มิ.ย. ๒๕๔๐)
พ. ศ. ๒๕๔๐ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๕ (ครั้งแรก ๑ มี. ค. ๔๐)
พ. ศ. ๒๕๔๑ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๕ (ครั้งที่ ๒ ๒๘ ต. ค. ๔๑)
พ. ศ. ๒๕๔๔ เป็นเจ้าคณะภาค ๑
พ. ศ. ๒๕๕๔ เป็นเจ้าคณะใหญ่หนกลาง

งานการศึกษา

- พ. ศ. ๒๕๐๘-๒๕๐๙ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดบันได ต. ระกำ
อ. นครหลวง จ. พระนครศรีอยุธยา
พ. ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๖ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดพัญญูเชิง
ต. คลองสวนพลู อ. พระนครศรีอยุธยา จ. พระนครศรีอยุธยา
พ. ศ. ๒๕๑๒-๒๕๑๖ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
สำนักเรียนวัดชนะสงคราม
(พ. ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๒ ศึกษาต่อ ณ ประเทศอินเดีย)
พ. ศ. ๒๕๒๓-๒๕๒๗ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประโยค ป.ธ. ๗
ประจำสำนักเรียนวัดชนะสงคราม
พ. ศ. ๒๕๒๗-๒๕๓๐ เป็นคณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย
พ. ศ. ๒๕๒๙-๒๕๓๒ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประโยค ป. ธ. ๖
ประจำสำนักเรียนวัดชนะสงคราม
พ. ศ. ๒๕๓๐ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประโยค ป. ธ. ๘
ประจำสำนักเรียนคณะสงฆ์ส่วนกลางวัดสามพระยา
กรุงเทพมหานคร ถึงปัจจุบัน
พ. ศ. ๒๕๓๐ จัดตั้งสถาบันบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เพื่อเปิด
สอนคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และสัททวารวิเสส
พ. ศ. ๒๕๓๐ เป็นกรรมการเฉลี่ยและตรวจแก้ปัญหาบาลีสนามหลวง
พ. ศ. ๒๕๓๒ เป็นประธานคณะกรรมการจัดปริวรรตและแปล
ปทานุกรม พระไตรปิฎก ฉบับบาลี - ไทย
พ. ศ. ๒๕๓๖ เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมพระ
ไตรปิฎก ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ. ศ. ๒๕๓๗ เป็นรองอธิการบดีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระ
บรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

พ. ศ. ๒๕๔๑ – ปัจจุบัน เป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

งานเผยแผ่

๑. แสดงพระธรรมเทศนาทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตามวาระ
๒. เป็นผู้บรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และวิทยุโทรทัศน์ตามโอกาส
๓. เป็นผู้บรรยายชื่อรายการ “ธรรมบทสำหรับชาวบ้าน” ทางสถานีวิทยุยานเกราะ ๗๙๒ ประจำวัน
อังคาร เวลา ๒๐. ๓๐ – ๒๑.๐๐ น.
๔. เป็นผู้บรรยายธรรมอบรมข้าราชการและประชาชนตามที่นิมนต์มา
๕. เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษอบรมพระปริยัตินิเทศน์ครูพระศาสนศึกษาทั้งแผนกธรรมและแผนก
บาลี
๖. จัดโครงการอบรมถวายความรู้แด่พระนวกะในเขตปกครอง ๑๓ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด
ตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ – ๒๕๓๙
๗. จัดโครงการอบรมหลักสูตรพระสังฆาธิการในเขตปกครอง ๑๕ สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี
ประจวบคีรีขันธ์
๘. งานศึกษาสงเคราะห์
 - ตั้งทุนประถมศึกษาจำนวน ๖,๐๐๐. – บาท (หกพันบาทถ้วน)
 - มีจำนวนเงินทุนทั้งสิ้น ๙๘,๙๕๐.-บาท (เก้าหมื่นแปดพันเก้าร้อยห้าสิบบาทถ้วน)
 - แจกทุนประถมศึกษา โรงเรียนวัดพิชัยญาติ แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน
กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๕ ทุน ๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๒,๕๐๐.- บาท

นอกจากนี้ ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ บวชทำไม ดาย ธรรมบทสำหรับชาวบ้าน ความรู้เกี่ยวกับจุดศั แผลและตรวจพระคัมภีร์ต่าง ๆ อาทิ พระคัมภีร์กัจจายนมูล พระคัมภีร์กัจจายนสังเขป คัมภีร์ปทรูปสิทธิ คัมภีร์สัททนีตีสุตตมาลา คัมภีร์สัททตถถเภทจินดา คัมภีร์วากยสังสยวิโสธนี คัมภีร์คินคาภรณ์ วรณนา คัมภีร์ปทวิจาร คัมภีร์วุตโตทัยมัญชรี ตรวจชำระหนังสือแปลวิปัสสนานัย อีกทั้งงานวิจัยเชิงวิเคราะห์ พระคาถาธรรมบท

ได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักรทองคำจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวิสาขบูชา พ.ศ. ๒๕๓๕ และรางวัลสิทธิธาดาทองคำ จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

ด้านวิปัสสนาภาวนา

- ๙.๑ จัดสร้างศาลาปริยัติธรรมลานพระปรารค์ วัดพิชัยญาติการาม วรวิหาร
 - ๙.๒ วิทยาลัยสามเณรและศูนย์ปฏิบัติธรรม พระธรรมทูตสายที่ ๑ จังหวัดนครราชสีมา
 - ๙.๓ สร้างอาคารเรียนประจำสำนักเรียนและอาคารปฏิบัติธรรม วัดพิชัยญาติการาม วรวิหาร
- นอกจากนี้ ได้ให้ความอุปถัมภ์พระสังฆาธิการและพระภิกษุที่สนใจการปฏิบัติวิปัสสนา โดยจัดฝึกอบรม หลักสูตรวิปัสสนากัมมัฏฐานและจัดโครงการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ณ วัดพิชัยญาติการาม วรวิหาร
- ๙.๔ สร้างศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ณ ตำบลหนองน้ำแดง ปากช่อง นครราชสีมา
 - ๙.๕ โครงการนำวิปัสสนากัมมัฏฐานสู่พระนวกะในเขตภาค ๑ และโครงการ “เสริมสร้างคุณธรรมแก่เยาวชน” ร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ต่างๆ อาทิ บ้านปากเกร็ด บ้านมหาเมฆ บ้านบางละมุง และบ้านราชวิถี มีเด็กชายและเด็กหญิงจากสถานสงเคราะห์จำนวนหนึ่งบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและบวชเนกขัมมะ

งานประพันธ์

๑. ประพันธ์หนังสือเรื่อง “บวชทำไม”
๒. ประพันธ์หนังสือเรื่อง “ตาย”
๓. ประพันธ์หนังสือเรื่อง “ธรรมบทสำหรับชาวบ้าน”
๔. ปรีวรรตคัมภีร์อภิธานปทีปิกาฎีกา
๕. แปล “ร้อยพันธรรมคิตา ของ มิลาเรปะ” เล่ม ๑, ๒, ๓
๖. ปรีวรรต – แปล “ปทานุกรมพระไตรปิฎก ฉบับบาลี – ไทย”
๗. ตรวจชำระ “พระคัมภีร์กัจจายนมูล”
๘. แปล “พระคัมภีร์กัจจายนมูล”
๙. แปล “พระคัมภีร์กัจจายนะชั้นพื้นฐาน” (ร่วมกับคณะ)
๑๐. ปรีวรรต – ตรวจชำระ “พระคัมภีร์กัจจายนสังเขป”
๑๑. ปรีวรรต – แปล “พระคัมภีร์ธาดวัตถสังคหปาฐนินิสสยะ” (ร่วมกับคณะ)
๑๒. แปล “พระคัมภีร์ปทฐุปสีธิ”
๑๓. ประพันธ์หนังสือเรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับบุดงค์”
๑๔. แปลและเรียบเรียงหนังสือ “เถรภาษิต”
๑๕. แปล “ความรู้เรื่องบาฬี” (ร่วมกับคณะ)

ผลงานวิชาการในฐานะผู้ตรวจชำระ

๑๖. คัมภีร์สีทหนิตฺตีสุตตมาลา
๑๗. คัมภีร์สีทหนิตฺตูปมมาลา
๑๘. คัมภีร์สีททตถเภทจินตา
๑๙. คัมภีร์วากยสังสยวิโสธนี
๒๐. คัมภีร์คินถาภณมัญชรี
๒๑. คัมภีร์ปทวิจาร์ณ
๒๒. คัมภีร์กัจจายนสารมัญชรี
๒๓. คัมภีร์สังวรณนามัญชรี
๒๔. คัมภีร์วุตโตทัยมัญชรี

ผลงานวิจัย

๒๕. การศึกษาเชิงวิเคราะห์พระคาถาธรรมบท

๑๑. เกียรติคุณ

- พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักรทองคำในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา วิสาขบูชา ปี พ.ศ. ๒๕๓๕
- พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้รับรางวัลสิทธิธาดาทองคำ จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘

๑.๕ ประวัติพระวิปัสสนาจารย์

๑.๕.๑ พระภาวนาพิศาลเมธี วิ

ชื่อเดิม	: พระมหาประเสริฐ มนต์เสวี (พรหมจันทร์)
การศึกษา	: - นักธรรมชั้นเอก (พ.ศ.๒๕๓๘) วัดราชภูร์บำรุง อำเภอรอนด จังหวัดสงขลา, - ป.ธ. ๘ (พ.ศ.๒๕๔๖) วัดมหาสวัสดิ์นาคพุมาราม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, - ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.บาลีพุทธศาสตร์ เกียรตินิยม อันดับหนึ่ง) มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม รุ่นที่ ๕๐ ปีการศึกษา ๒๕๔๖ - ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.วิปัสสนาภาวนา วิทยานิพนธ์ ระดับ ดี (good) มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษา พุทธโฆส นครปฐม ๑ เมษายน ๒๕๕๒
บรรพชา	: วันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕ ณ วัดราชภูร์บำรุง อ.ระโนด จ.สงขลา โดยมีพระครูปกาศิตพุทธศาสตร์ เป็นพระอุปัชฌาย์
อุปสมบท	: วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ณ พัทธสีมาวัดราชภูร์บำรุงอ. ระโนด จ.สงขลา โดยมี พระครูศรีคณาภิรักษ์ (พระมหาพงศธร เขมจาโร) เป็นพระอุปัชฌาย์
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา สังกัด บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาฬี- ศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ประสบการณ์การสอนปริญญาตรี

ที่	วิชา	มหาวิทยาลัย
๑	ฉันทบาลีเบื้องต้น	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
๒	อลังการเบื้องต้น	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
๓	ธรรมภาคปฏิบัติ	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ประสบการณ์การสอนปริญญาโท

ที่	วิชา	มหาวิทยาลัย
๑	วิปัสสนาภาวนา	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
๒	สติปัญญาภาวนา	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
๓	สัมมนาวิปัสสนาภาวนา	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
๔	ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา หลักสูตร ๗ เดือน	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

การสอนปริยัติธรรม :

พ.ศ. ๒๕๔๗ ครูสอนปริยัติธรรม วัดมหาสวัสดิ์นาคพุมาราม

พ.ศ. ๒๕๕๑ -ปัจจุบัน อาจารย์พิเศษสอนหลักสูตรปกาศนียบัตร “วิปัสสนาภาวนา”

พ.ศ. ๒๕๕๒ อาจารย์พิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม สาขาวิชาวิปัสสนา
ภาวนา

- พ.ศ. ๒๕๕๖ - **ปัจจุบัน** วิปัสสนาจารย์สอนหลักสูตร ทดสอบก่อนเข้าเรียน ๑ เดือน ปริณญาโท สาขาวิชา
วิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๕๔ - **ปัจจุบัน** อาจารย์สอนหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์
บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๕๘ - **ปัจจุบัน** พระวิปัสสนาจารย์หลักสูตรวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน ประจำหลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส
นครปฐม

งานปกครอง

- พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดพิชัยญาติการามวรวิหาร ถนนสมเด็จเจ้าพระยา
แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

งานเผยแผ่

- พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นพระวิปัสสนาจารย์อบรมโครงการนำวิปัสสนากรรมฐานสู่พระนวก ๓ วัดท้องคุ้ง อำเภอ
พระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ ๒๕ - ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๑
- พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นพระวิทยากรอบรมโครงการ“ฝึกอบรมผู้นำเยาวชนยุคใหม่ใส่ใจคุณธรรม” ณ ศูนย์ฝึก
และอบรมเด็กและเยาวชนสตรีนธร อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ฝึกอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานตามโครงการอุปสมบทเฉลิมพระเกียรติ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการวิปัสสนาภาวนาโดยพระวิปัสสนา
จารย์วัดพิชัยญาติ ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓ จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ๘๘
คน ณ ยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ซอยเพชรเกษม ๕๔ เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ ในการฝึกอบรมพระวิปัสสนาจารย์ ตามหลักสูตรการปฏิบัติวิปัสสนา
ภาวนา ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนตะวันออก ณ วัดประสิทธิเวช ตำบลบางปลาเกศ อำเภอ
องครักษ์ จังหวัดนครนายก ระหว่างวันที่ ๒๕ เมษายน - ๘ มิถุนายน ๒๕๕๔
- พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการวิปัสสนาภาวนา โดยมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔ จำนวนผู้เข้าอบรม
ทั้งหมด ๕๗ คน ณ ยูวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ซอยเพชรเกษม ๕๔ เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ ในการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ตามโครงการฝึกอบรมวิปัสสนา
กรรมฐาน ขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างศรัทธาและวิริยะของพระภิกษุสามเณร ณ ศูนย์ปฏิบัติ
ธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๕
กุมภาพันธ์ - ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕
- พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ โครงการฝึกอบรมพระวิปัสสนาจารย์ (ปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ)
แก่พระสังฆาธิการระดับต่างๆ และพระสงฆ์ที่มีศรัทธา สำหรับคณะสงฆ์ภาค ๑๘ จำนวน
๘๕ รูป ณ วัดภูเขาลวง ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ระหว่างวันที่ ๑
พฤษภาคม - ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

- พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ อบรมโครงการปฏิบัติธรรม วิปัสสนากรรมฐานหลักสูตร “จิตตภาวนา” สำหรับสาธุชนทั่วไป ระหว่างวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ถึง ๒ มิถุนายน ๒๕๕๖
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ โครงการทดสอบปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก่อนเข้าศึกษาหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๙) ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๒๐ มิถุนายน – ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการปฏิบัติธรรมฉลองวันอาสาฬหบูชา ระหว่างวันที่ ๒๐ – ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖ จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ๓๐๙ คน ณ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ซอยเพชรเกษม ๕๔ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ โครงการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๖ สำหรับบัณฑิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ระหว่างวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ถึง วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการวิปัสสนาภาวนามหาบัณฑิต ระหว่างวันที่ ๑๕ – ๒๒ กันยายน ๒๕๕๖ จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ๖๐ คน ณ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ซอยเพชรเกษม ๕๔ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ โครงการทดสอบปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก่อนเข้าศึกษาหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๑๐) เป็นเวลา ๑ เดือน ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๑-๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นพระวิทยากรบรรยาย โครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการพระวิปัสสนาจารย์เรื่องแนวทางการสอนปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร วันเสาร์ ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ พระอุโบสถวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นวิปัสสนาจารย์ ฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน โครงการสนับสนุนกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ภายใต้กองทุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๓ กันยายน ๒๕๕๗ ณ อาคารพิพิธภัณฑสถาน สำนักงานพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ แสดงธรรมและสอบอารมณ์ทุก ๆ วัน โครงการ “บวชนกขัมมบารมี ๕ วัน ปัญญาบารมี ชีวิตเป็นสุข” จำนวนผู้ปฏิบัติ ๒๐ คน ระหว่างวันที่ ๙ – ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ วัดปัญญาบันฑิตาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ แสดงธรรมและสอบอารมณ์ทุก ๆ วัน โครงการทดสอบปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก่อนเข้าศึกษาหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๑๑) เป็นเวลา ๑ เดือน ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๑-๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๘
- พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการหลักสูตรวิปัสสนาภาวนา โดยพระภิกษุวิฑูรย์ ธีโร ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ๘๐ คน ณ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ซอยเพชรเกษม ๕๔ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นพระวิทยากรบรรยาย โครงการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการพระวิปัสสนาจารย์เรื่อง

- แนวทางการสอนปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร วันเสาร์ ที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ณ พระอุโบสถวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ แสดงธรรมและสอบอารมณ์ โครงการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน หลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๑๐) เป็นเวลา ๗ เดือน จำนวน ๖๐ รูป/คน ระหว่างวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ถึง วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการ หลักสูตรจิตตภาวนา โดยพระภิกษุไพศาลเมธี วิ ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ๕๐ คน ณ ยุวพุทธา เณิมพระเกียรติ ๑๙ หมู่ ๑๖ ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ แสดงธรรมและสอบอารมณ์ทุก ๆ วัน โครงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานหลักสูตร ๗ วัน ประจำปี จำนวนผู้ปฏิบัติ ๑๕๐ รูป/คน ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๖ เมษายน ๒๕๕๙ ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ แสดงธรรมและสอบอารมณ์ทุก ๆ วัน โครงการทดสอบปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก่อนเข้าศึกษาหลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๑๒) เป็นเวลา ๑ เดือน จำนวน ๖๐ รูป/คน ระหว่างวันที่ ๑-๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ แสดงธรรมและสอบอารมณ์ โครงการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน หลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๑๑) เป็นเวลา ๗ เดือน จำนวน ๖๐ รูป/คน ระหว่างวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ถึง วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการ หลักสูตรจิตตภาวนา โดยพระภิกษุไพศาลเมธี วิ ระหว่างวันที่ ๑๗ -๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ๕๐ คน ณ ยุวพุทธา เณิมพระเกียรติ ๑๙ หมู่ ๑๖ ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ แสดงธรรมและสอบอารมณ์ทุก ๆ วัน โครงการทดสอบปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก่อนเข้าศึกษาหลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๑๓) เป็นเวลา ๑ เดือน จำนวน ๖๐ รูป/คน ระหว่างวันที่ ๑-๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ สอนวิปัสสนากรรมฐานในโครงการ วิปัสสนากรรมฐาน โดยพระภิกษุไพศาลเมธี วิ ระหว่างวันที่ ๒ -๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐ จำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด ๗ คน ณ ยุวพุทธา เณิมพระเกียรติ ๑๙ หมู่ ๑๖ ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
- พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นหัวหน้าพระวิปัสสนาจารย์ โครงการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน หลักสูตรพุทธศาสนมहाบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา (รุ่นที่ ๑๒) สอนระยะแรกเป็นเวลา ๔ เดือน จำนวน ๖๐ รูป/คน ระหว่างวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ถึง วันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรม “ธรรมโมลี” ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

เผยแพร่ตำราวิชาการ และตำราวิปัสสนาภาวนา

๑) เขียนตำราวิชาการ เอกสารวิชาการประกอบการสอนหลักสูตรพุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- พ.ศ. ๒๕๕๐ **ดัชนีศัพท์ ค้นความพระไตรปิฎก ๙๑ เล่ม**, เอกสารประกอบการสอนและการศึกษาสาขาบาลีพุทธศาสตร์ ในวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม , ๒๕๕๐.
- พ.ศ. ๒๕๕๐ **พจนานุกรมไทย-บาลี ฉบับแรกของโลก**, เอกสารประกอบการสอนและการศึกษาสาขาบาลีพุทธศาสตร์ ในวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม, ๒๕๕๐.
- พ.ศ. ๒๕๕๓ **ศึกษาวิเคราะห์การเจริญวิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทและวิธีการรักษาคุ้มครองพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน**, ตำราประกอบการสอนหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มจร. ๒๕๕๓.
- พ.ศ. ๒๕๕๔ **ศึกษาวิเคราะห์หลักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือนในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท** , ตำราประกอบการสอนหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิปัสสนาภาวนาศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มจร. ๒๕๕๔
- พ.ศ. ๒๕๕๔ **ลำดับการสอนวิปัสสนาภาวนา หลักสูตร ๑ เดือน**, ตำรา (ลับ) ประกอบการสอนหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ๒๕๕๔.
- พ.ศ. ๒๕๕๔ **เขียนตำรา “คู่มือวิปัสสนาจารย์”** (หนา ๑๐๔๒ หน้า) ตำรา (ลับ) ประกอบการสอนหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ๒๕๕๔.
- พ.ศ. ๒๕๕๘ **สติปฏิฐานภาวนา (Satipatthanabhavana)** : เอกสารประกอบการสอน หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนา ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม ๒๕๕๘.
- พ.ศ. ๒๕๕๘ **สัมมนาวิปัสสนาภาวนา(Seminar on Vipassanabhavana)** เอกสาประกอบ การสอนหมวดวิชาบังคับ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิปัสสนาภาวนาศูนย์บัณฑิตศึกษาวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม , ๒๕๕๘.

๒) เขียนหนังสือธรรม อ้างอิงข้อมูลวิชาการจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา วิสุทธิมรรค แจกเป็นธรรมทาน ในโอกาสวันสำคัญต่างๆ

- พ.ศ. ๒๕๕๓ **เขียนหนังสือธรรม เรื่อง “ผลบุญ”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสารนสการพิมพ์, จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๓. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ๔ ครั้ง จำนวน ๘,๐๐๐ เล่มรวมปัจจัยทั้งสิ้น ๖๔,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๓ **เขียนหนังสือธรรม เรื่อง “พันกรรม”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสารนสการพิมพ์, จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๓. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ๒ ครั้ง จำนวน ๔,๐๐๐ เล่มรวมปัจจัยทั้งสิ้น ๓๒,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๔ **เขียนหนังสือธรรม เรื่อง “เหนื่อกรรม”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสารนสการพิมพ์, จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๔. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ๓ ครั้ง จำนวน ๖,๐๐๐ เล่มรวมปัจจัยทั้งสิ้น ๔๘,๐๐๐ บาท

- พ.ศ. ๒๕๕๔ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“พุทธปัสสนา”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นการพิมพ์, จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๔. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ๓ ครั้ง จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๔๘,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๕ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“วิธีล้างบาป”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นการพิมพ์, จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๕. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ๓ ครั้ง จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๔๘,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๕ เขียนหนังสือธรรม ภาควิชาการ เรื่อง **“อานาปานสติภาวนา ลำดับการบรรลุนิพพานของ พระพุทธเจ้า”** (หน้า ๓๘๐ หน้า) ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์ จอมทอง กรุงเทพฯ, ๔ มิถุนายน ๒๕๕๕. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๒,๒๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๑๘๔,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“พระนิพพาน”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นการพิมพ์, จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๖. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๓๒,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“วินิจฉัย พอง-ยุบไม่ใช่วิปัสสนา”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นการพิมพ์,จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๖. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ๒ ครั้ง จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๓๒,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“ใคร? บรรลุนิพพานแล้ว”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นการพิมพ์,จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๖. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๑๖,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๖ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“หลักสูตร ๗ วันบรรลุนิพพาน”** โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นการพิมพ์,จอมทอง กรุงเทพมหานคร,๒๕๕๖. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๑๖,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“ฉันทบรรลุนิพพานแล้ว”** โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ , จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๗. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๑๖,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“มหาบุรุษ ผู้เอาชนะความตายได้แล้ว”** โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ , จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๗. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ๒ ครั้ง จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๓๒,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“ไม่ต้องตกรถอีกแล้วด้วยบันได ๗ ขั้น”** โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ ,จอมทอง กรุงเทพมหานคร ,๒๕๕๗. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๑๖,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“บรรลุนิพพานในชาตินี้”** โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ , จอมทอง กรุงเทพมหานคร มิถุนายน ๒๕๕๗, พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๗๓,๒๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๗ เขียนหนังสือธรรม ภาควิชาการ เรื่อง **“วิปัสสนาภาวนา ที่ไม่ถูกเขียนไว้ในพระไตรปิฎก”** (๔๘๐ หน้า) โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ ,จอมทอง กรุงเทพมหานคร, ๖ ธันวาคม ๒๕๕๗. พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม รวมปัจจัยทั้งสิ้น ๑๕๔,๐๐๐ บาท
- พ.ศ. ๒๕๕๘ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง **“ความจริงเด็ดขาดในศาสนาพุทธ ที่พระเจ้าไม่อาจเบียดบังได้”** โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ ,จอมทอง กรุงเทพมหานคร, ๑๐๒๓๐ มิถุนายน

๒๕๕๙, พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๘,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๙ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง “บุญกฐินสู่ความสิ้นกรรม” (๖๘ หน้า) โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ ,จอมทอง กรุงเทพมหานคร ธันวาคม ๒๕๕๙, พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๘,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๖๐ เขียนหนังสือธรรม เรื่อง “พระนิพพาน ไม่เป็นที่สนใจของคนยุคนี้อีกแล้ว จริงหรือ?” (๖๘ หน้า) โรงพิมพ์ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ ,จอมทอง กรุงเทพมหานคร, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๐ พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน จำนวน ๙,๐๐๐ เล่ม

ที่อยู่ปัจจุบัน

: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

ที่ตั้ง : วัดมหาสวัสดิ์นาคพูนาราม ถนนศาลายา- นครชัยศรี อ. พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

Email : pm.montasavi@gmail.com Web : www.facebook.com/pm.montasavi/

ประสบการณ์ปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ๗ เดือน ที่สหภาพเมียร์มา

๑) ความสนใจในการปฏิบัติ

ขอเล่าย้อนกลับไปเมื่อครั้งยังเป็นสามเณร อายุ ๑๓ ปี ขณะนั้นข้าพเจ้าเป็นสามเณรบวชใหม่ คิดจะบวชเพียง ๓ ปี พอจบ ม. ๓ ก็จะไปเรียนทางโลก เพื่อจะไปเป็นทหารอากาศ จะต้องหาให้ได้ แต่พอบวชแล้วพระอาจารย์ให้ศึกษานักธรรมชั้นตรี วิชาพุทธประวัติ และประวัติพระอรหันต์บางท่าน โดยเฉพาะพระมหาโมคคัลลานะ ซึ่งท่านหาได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องบิน จึงเกิดความคิดอยากเป็นพระอรหันต์(อยากหาได้)ขึ้นมาอย่างจับใจ และตัดสินใจลงไปเดี๋ยวนั้นว่า "จะบวชไม่สึกตลอดชีวิต จะต้องหาให้ได้" จากนั้นจึงตั้งใจศึกษาพระธรรมวินัยมาโดยตลอด ๓ ปีต่อมาได้อ่านประวัติของหลวงพ่อบุญ สุภโท เกิดศรัทธาอยากเป็นพระอรหันต์ยิ่งขึ้นไปอีก จึงหาซื้อหนังสือวิธีปฏิบัติกัมมัฏฐานมาอ่าน ปฏิบัติด้วยตนเองอยู่ประมาณ ๑ ปี ๓ เดือน โดยปฏิบัติดังนี้

เช้า หลังจากทำวัตรเช้าเสร็จ เวลา ๗.๓๐ น. (ไม่ฉันภัตตาหารเช้า) เดินจงกรม ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที นั่งสมาธิกำหนดลมหายใจเข้า-ออก ๒ ชั่วโมง

บ่าย (เฉพาะวันที่ไม่ได้สอนบาลี) เดินจงกรม ๑ ชั่วโมง นั่งสมาธิ ๑ ชั่วโมง สลับกัน ๔ บัลลังก์

ประมาณ ๔ เดือนต่อมาเกิดสภาวะเย็นวาบไปทั้งศีรษะ เห็นดวงสีเป็นระยะๆ ทั้งในบัลลังก์และนอกบัลลังก์ ประมาณ ๒ เดือนต่อมาเกิดอาการปวดศีรษะและปวดหัวอย่างแรง จะหายไปต่อเมื่อสมาธิตั้งลึกมาก ๆ บางครั้งปวดศีรษะแรงมากจนมีแรงไปพักหนึ่งจึงจะปฏิบัติต่อไปได้ บางครั้งรู้สึกร้อน ๆ เย็น ๆ ทั้งศีรษะและใบหน้า ปวดเสียวที่ปลายประสาท หลังจากออกจากสมาธิแล้วรู้สึกว่าร่าเริงไม่คงที่ บางครั้งก็เครียดง่าย บางครั้งอารมณ์ดีเกินเหตุ มักเอ่ยวาจาเปล่งเสียงออกมาอยู่เป็นประจำ บางครั้งรู้ตัว บางครั้งไม่รู้ตัว แต่บางครั้งก็รู้สึกสงบนิ่ง เฉย ๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์ อยู่เป็นพัก ๆ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะมาจากการปฏิบัติที่มีแต่วิริยะและศรัทธา ขาดสติและปัญญาที่สมดุลกัน เพราะเป็นการปฏิบัติด้วยตนเองจากตำรา ไม่มีอาจารย์ผู้รู้จริงคอยให้คำแนะนำสั่งสอน

ต่อม้าย้ายไปศึกษาภาษาบาลีที่วัดในตัวเอง ได้มีโอกาสอ่านหนังสือ "ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์" และ "พุทธประวัติจากพระโอษฐ์" เขียนโดยท่านพุทธทาสภิกขุ ซึ่งนำเรื่องราวต่าง ๆ จากพระไตรปิฎกมารวบรวมเรียบเรียงใหม่และแปลด้วยสำนวนของท่านเอง อ่านแล้วเกิดศรัทธาในพระพุทธรูปเจ้ามากยิ่งขึ้น และได้รู้ว่าตำราธรรมต่าง ๆ ที่ได้เรียนมานั้นมิใช่พระท่านแต่งขึ้นเอง แต่นำมาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อันเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของพระธรรมวินัยที่พระพุทธรูปเจ้าได้ตรัสสอนไว้ จึงเกิดจิตอยากอ่านพระไตรปิฎกขึ้นมาในบัดดล

จึงไปนั่งอ่านที่ห้องสมุดของวัด(แต่ไม่สามารถยืมมาอ่านที่กุฏิได้) ยิ่งอ่านยิ่งเกิดศรัทธาอยากอ่านยิ่ง ๆ ขึ้น อ่านไปเรื่อยๆก็เกิดความรู้สึกว่า "พระพุทธเจ้าท่านช่างทันสมัยเหลือเกิน ธรรมต่าง ๆ ที่พระองค์ตรัสสอนไว้ เมื่อ ๒,๕๐๐ ปีก่อนนั้น ช่างเหมาะสำหรับคนยุคปัจจุบันยิ่งนัก พระองค์ทรงรู้อนาคตเป็นพัน ๆ ปีได้อย่างไรหนอ!" แต่พระไตรปิฎกฉบับที่ได้อ่านนั้นเป็นสำนวนเก่าที่อ่านเข้าใจยากมาก (ทั้งที่ตนเองเรียนภาษาบาลีสอบได้เปรียญ ๔ แล้วก็ตาม) ต่อมาได้ทราบว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้พิมพ์พระไตรปิฎกฉบับใหม่ มีสำนวนอ่านเข้าใจง่าย พระภิกษุภายในวัดมีกันหลายรูป จึงไปขอยืมจากหลาย ๆ ท่าน ขอใครเขาก็ไม่ให้ยืม บอกว่าเป็นของใหม่กลัวหาย ท่านคงเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นเพียงสามเณรบ้านนอก ตัวดำ ๆ รูปหนึ่ง ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกแค้นเคืองอยู่พักใหญ่ (มีเงินเมื่อไหร่ จะซื้อแจกให้อ่านกันทั่วประเทศเลย..)

สอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยคแล้วจึงคิดอยากเรียนปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์เหมือนกับเพื่อน ๆ หลายรูป จึงตัดสินใจสอบเข้าคณะพุทธศาสตร์ สอบได้อันดับที่ ๕ แต่พอรู้สภาพความเป็นไปแล้วก็เกิดท้อใจ เพราะพระภิกษุสามเณรกว่า ๔๐๐ รูป น้อยรูปเหลือเกินที่ตัดสินใจสอบเข้าคณะพุทธศาสตร์โดยตรง ส่วนมากสอบเข้าคณะอื่นไม่ได้จึงถูกปิดให้มาเรียนคณะพุทธศาสตร์ จึงตัดสินใจไม่เรียนมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งนั้น กลับมาเรียนบาลีต่อจนสอบได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค (สอบได้รูปเดียวของสำนัก) ขณะนั้นได้ทราบข่าวว่า ที่วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เปิดสอนหลักสูตรบาลีพุทธศาสตร์ในชั้นปริญญาตรี ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑๕ พระไตรปิฎกทั้ง ๔๕ เล่ม อภิธัมมัตถสังคหะ และวิชาการทางโลกเกี่ยวกับหลักการบริหารโรงเรียน มีที่พักให้ฟรี ค่าหน่วยกิตค่าตำราเรียนก็มีญาติโยมให้ความอุปถัมภ์ตลอด ๔ ปี จึงตัดสินใจย้ายวัดทันที แล้วตั้งใจเรียนอย่างเต็มที่ พร้อมกับเรียนบาลีสนามหลวงควบคู่ไปด้วย ครบ ๔ ปี จบด้วยคะแนนเกียรตินิยมอันดับ ๑ และสอบบาลีได้เปรียญธรรม ๘ ประโยค โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สถาบันการศึกษาแห่งนี้ให้เรียนทุกอย่างที่ข้าพเจ้าเคยอยากรู้เมื่อครั้งเป็นสามเณรทั้งภาษาบาลีชั้นสูง พระไตรปิฎก อรรถกถา อภิธรรม(จิต เจตสิก รูป นิพพาน) และหลักวิชาการทางโลกที่เกี่ยวกับการบริหาร ถึงแม้บางอย่างไม่ลึกซึ่งมากนัก แต่ก็เกินความคาดหวังที่เคยตั้งไว้ก่อนจะเข้าศึกษามากมายเหลือเกิน คงจะไม่มีสถาบันการศึกษาแห่งใดในประเทศไทยที่เปิดสอนวิชาการเกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างครบวงจรเช่นนี้ ทำให้ข้าพเจ้าต้องตัดสินใจปึกหลักอีกครั้งหนึ่งว่า "ที่วัดมหาสวัสดิ์แห่งนี้แหละคือที่เรียน ที่สร้างชื่อ และที่ตายของข้าพเจ้า (ถึงเจ้าอาวาสเลิกก็ไม่ไป) "

ขณะนั้นข้าพเจ้ามีว่แต่อ่านพระไตรปิฎก อยากสอนบาลี สอนพระไตรปิฎก จนลืมนึกคิดที่จะเป็นพระอรหันต์ไปเสียสนิท(บางครั้งคิดอยากสึกเสียด้วยซ้ำ) อยากแต่จะสร้างสำนักเรียนแห่งนี้ให้ยิ่งใหญ่ ผลิตพระภิกษุที่สมบูรณ์แบบที่สุด คือ เชี่ยวชาญทั้งทางโลก (ภาษาอังกฤษ, บริหาร) และทางธรรม(พระไตรปิฎก) ทั้งภาคปริยัติ(ภาษาบาลี)และปฏิบัติ(วิปัสสนากัมมัฏฐาน) เพราะในปัจจุบัน วัดแห่งนี้เปิดสอนอยู่ ๕ หลักสูตรคือ

๑. นักรธรรม ตรี โท เอก
๒. บาลีสนามหลวง ประโยค ๑-๒ ถึง ประโยค ป.ธ. ๕
๓. ปริยัติธรรม (แผนกสามัญ) มัธยมศึกษาที่ ๑ -๖
๔. ปริญญาตรี สาขาวิชาบาลีพุทธศาสตร์ (ศึกษาบาลีสัททวิเสส พระไตรปิฎก ๔๕ เล่ม ควบคู่กับหลักวิชาการเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา)
๕. ปริญญาโท สาขาวิปัสสนาภาวนา (ศึกษาภาคทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติวิปัสสนา ๗ เดือน) (อนาคต.. ๖. ปริญญาเอก สาขาบาลีสัททวิเสส)

พอเรียนจบปริญญาตรีแล้ว ได้ทราบข่าวว่า อีก ๒-๓ ปีข้างหน้าวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆสจะเปิดหลักสูตรใหม่ในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาบาลีสัททวิเสส เปิดรับผู้ที่จบปริญญาตรีสาขาบาลี ผู้จบเปรียญ ๙ ประโยค และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาบาลีเท่านั้น จึงนึกอยากเรียนขึ้นมาทันที ระหว่างนี้ทางวิทยาเขตได้เปิดหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาวิปัสสนาภาวนาเป็นรุ่นแรก จึงตัดสินใจเข้าเรียน เพราะหลวงพ่อบุญพระพรหม

โมลีท่านบอกว่า จะหาญาติโยมอุปถัมภ์ค่าหน่วยกิตให้นิสิตทุกรูป/คน และเพื่อไม่ให้ยุ่งวุ่นวาย รอให้หลักสูตรปริญญาเอกเสร็จ ก็จะลาออกแล้วเข้าเรียนปริญญาเอกต่อทันที

ข้าพเจ้าตัดสินใจเข้าเรียนหลักสูตรวิปัสสนาภาวนา ปริญญาโท ด้วยคิดว่าอย่าให้ยุ่งวุ่นวาย มีได้ตัดสินใจเข้าเรียนด้วยจิตศรัทธา เพราะเข้าใจว่าในโลกนี้คงไม่มีพระอรหันต์เจ้าอีกแล้ว ถึงจะมีก็คงจะต้องปฏิบัติกันเป็น ๑๐-๒๐ ปี มีใช้เพียงแค่ ๗ เดือน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อได้ทราบว่าจะให้นิสิตปฏิบัติวิปัสสนาแบบกำหนดท้องพอง-ท้องยุบ จะให้ใครเป็นพระวิปัสสนาจารย์ก็ยังไม่แน่นอน และไม่มีความเห็นว่าพระอาจารย์ที่ข้าพเจ้าศรัทธาท่านหนึ่งจะได้รับพิจารณาให้เป็นพระวิปัสสนาจารย์ นั่นคือพระอาจารย์ชัชวาล(สำนักวิปัสสนากรรมฐานพุทธวิหาร นครนายก) ทำให้ข้าพเจ้าไม่ศรัทธาต่อหลักสูตรมากนัก

(เหตุที่ข้าพเจ้าศรัทธาต่อพระอาจารย์รูปนี้มาก เพราะท่านเป็นพระวิปัสสนาจารย์รูปเดียวที่สามารถบอกวิธีแก้อาการมึนงง ปวดศีรษะจนสิ้นที่ข้าพเจ้าเป็นมาเกือบ ๑๐ ปีได้ พร้อมกับระบุชื่อได้ชัดเจนว่า สภาวะนี้เรียกว่า "สภาวะติดอุปาทาน(ขั้นรุนแรง)" ยิ่งกำหนดยิ่งปวด จนศีรษะสั่น ขาสั่น มือสั่น กล้ามเนื้อกระดูก มึนงงเป็นพัก บางครั้งความจำดี บางครั้งจำอะไรไม่ได้เลย อ่านหนังสือจบหนึ่งหน้า จำอะไรไม่ได้เหมือนไม่ได้อ่านเลย ท่านบอกว่า อาการแบบนี้ท่านเคยเป็นมาก่อน แต่ไม่รุนแรงเหมือนข้าพเจ้า หลวงพ่อภัททังคะอาสภะ(อาจารย์ของท่าน) บอกวิธีแก้ไว้ว่า อาการนี้อย่าส่งจิตกำหนดบนศีรษะเด็ดขาด จนกว่ามันจะหายไปเอง หรือทุเลาลง ให้กำหนดสภาวะต่าง ๆ ตั้งแต่จมูก หรือปากลงมา และให้กำหนดเร็ว ๆ ถี่ ๆ ไม่ต้องจดจ่อมาก ข้าพเจ้าปฏิบัติอยู่ ๑๐ วัน (ตามหลักสูตรบังคับของมหาวิทยาลัย) รู้สึกว่าดีขึ้น ส่งจิตกำหนดอาการต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น เมื่ออาการปวดบิบบนศีรษะจะไม่เบาลง แต่ก็คงที่ไม่เพิ่มขึ้นจนทำให้ขาสั่นคอสั่นเหมือนการปฏิบัติครั้งก่อน ๆ จึงคิดว่า ถ้ามีเวลาจะกลับไปปฏิบัติอีกครั้ง สัก ๓ เดือนตามที่ท่านได้เชิญชวนไว้)

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงไม่ค่อยศรัทธาต่อหลักสูตรนี้มากนัก และโดยใจจริงแล้ว ข้าพเจ้าศรัทธาต่อการปฏิบัติแบบกำหนดลมหายใจเข้า-ออก(อานาปานสติ)มากกว่า เหตุเพราะปรากฏหลักฐานในคัมภีร์พระไตรปิฎกชัดเจนกว่าการกำหนดท้องพอง-ท้องยุบ

๒) วัตถุประสงค์ที่มีพื้นฐาน

ความรู้สึกแรกที่เข้ามาภายในวัด รู้สึกแปลกๆ ดูสภาพแล้วไม่เหมือนวัดเลย ไม่มียอดอุโบสถ ไม่มียอดเจดีย์ เห็นแต่อาคารตึกที่พัก และอาคารปฏิบัติธรรม ดูเหมือนโรงแรมหรือรีสอร์ทเสียมากกว่า แต่ก็รู้สึกสบายใจขึ้นบ้างว่า มิใช่เป็นไปอย่างที่คิด ก่อนมาคิดว่า วัดนี้คงเป็นที่สูง ๆ ต่ำ ๆ ไม่ราบเรียบ เป็นเนินอยู่ในหุบเขากลางป่าที่มีมยุ้งงูเห่าชุกชุม และเสียงอึ่งอ่างร้องนำรำคาญ แต่พอเห็นสภาพจริงแล้วกลับตรงกันข้าม วัดมีสภาพราบเรียบเสมอกันหมดทั่วทั้งวัด เหมาะแก่การเดินจงกรมอย่างยิ่ง เห็นพระหลายท่านเดินไปมาช้า ๆ ด้วยอาการสำรวมกำหนดอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดศรัทธาขึ้นมาว่า ถ้าผู้ปฏิบัติทุกคนปฏิบัติเคร่งครัดกันอย่างนี้ เราจะมีมานั่ง ๆ นอน ๆ อยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ไม่ได้แล้ว ด้วยความที่ตนเป็นคนทิฐิมานะจัด ทำอะไรก็มักเป็นที่ ๑ ที่ ๒ - ๕ อยู่เสมอ จึงตัดสินใจลงไปเดี๋ยวนั้นเลยว่า "ใครที่ปฏิบัติมานาน เกรงครัดที่สุด ปฏิบัติดีที่สุด ฉันจะปฏิบัติให้ยิ่งกว่านั้นอีก" (...น่าจะเป็นความคิดชั่ววูบ มากกว่า เพราะต่อมาหลุดกำหนดตอนฉันเป็นประจำ โดยเฉพาะตอนฉันกัวยเตี๋ยว)

ส่วนเรื่องที่พัก ห้องน้ำจัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก สะอาด สะดวก สบายมาก เพราะมีพระภิกษุสามเณรภายในวัดคอยทำความสะอาด ปัดกวาด เช็ด ถูอยู่เสมอ จนแทบไม่ต้องทำอะไรเลย ทำให้รู้สึกแปลกใจและซาบซึ้งน้ำใจอยู่พักหนึ่งว่า ทำไมพระภิกษุสามเณรภายในวัดถึงได้บริการเราถึงเพียงนี้ ทั้งที่ตนเองต้องเรียนอย่างหนักทั้งกลางวันและกลางคืน ยิ่งปฏิบัตินานไปก็ยิ่งรู้สึกถึงและซาบซึ้ง ตื่นตันใจว่า ชาตินี้คงไม่มีสถานที่แห่งใดในโลกที่บริการเราถึงเพียงนี้ และที่สำคัญทุกอย่างได้มาฟรี ๆ ไม่ต้องบิณฑบาต ไม่ต้องกวาดขยะ ไม่ต้องล้างห้องน้ำ ฉันเสร็จแล้วก็ไม่ต้องเก็บ ไม่ต้องล้าง ลูกชิ้นได้ทันทีไม่ต้องรอเพื่อน ช่วงแรกผ้าก็ไม่ต้องซักและที่สำคัญสุดยอด คือ ฉันเข้าตั้งแต่ ๖ นาฬิกา จนลืมไปเลยว่าความหิวเป็นอย่างไร ด้วยเหตุที่ได้รับการต้อนรับแบบ

นี้ ทำให้ข้าพเจ้าสำเหนียกขึ้นมาว่า เราต้องปฏิบัติให้เข้มงวดยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ให้สมกับที่ทางสำนักคอยบริการ ถวายความสะดวกให้ทุกอย่าง

๓) เริ่มปฏิบัติ

สำนักมีข้อบังคับว่า ต้องนั่งวิปัสสนาบัลลังก์ละ ๑ ชั่วโมง เดินจงกรม ๑ ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย สอง วันแรกรู้สึกสบาย ๆ มีปวดขาท้ายบัลลังก์บ้างเล็กน้อย เพราะเคยปฏิบัติมาแล้ว ๔ ครั้ง (ครั้งละ ๑๐ วัน ตาม ข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) แต่พอวันที่ ๓ เป็นต้นไป รู้สึกเสมือนว่าตนเองกำลัง ถูกจับทรมานให้เจ็บปวดอย่างช้า ๆ ค่อย ๆ ปวดแรงขึ้น ๆ โดยเฉพาะที่ศีรษะ มันบีบรัดจนมันงอไปหมด กำหนดอะไรก็ไม่ชัดเหมือนมีบางสิ่งบางอย่างมาบังเอาไว้หรืออารมณ์ที่จะกำหนดอยู่ไกลมาก ๆ จนแทบมองไม่เห็น ยิ่งพยายามกำหนดให้ชัด อาการบนศีรษะก็ยิ่งบีบรัดแรงขึ้น ๆ พอส่งจิตดูอาการปวดบนศีรษะก็ยิ่งปวด จนนั่ง มีเส้นประสาทกระตุกเจ็บเป็นระยะ จากนั้นอาการทั้งหมดมารวมเป็นจุดเดียวกันที่หน้าผาก รู้สึกเจ็บ ๆ เสีย ๆ ตามรากผม ยิ่งกำหนดคอกก็เริ่มสั่น กล้ามเนื้อกระตุก รู้สึกว่าหน้าผากเปียกไม่ป็นรูปร่าง มันงงจนไม่รู้ ว่าตนเองนั่งอยู่ท่าไหน รู้สึกเหมือนตนเองนั่งเอาศีรษะลง ยิ่งกำหนดเข้าไปอีก ยิ่งรู้สึกเหมือนมีเข็มแทงอยู่ที่กลาง หน้าผาก บางครั้งเหมือนมีน้ำเย็น ๆ ฉีดใส่หน้าผากอย่างแรงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องนั่งเงยหน้า แล้วคอกก็เริ่มสั่น แรงขึ้น ๆ พอถึงตอนนี้ทำให้หวนคิดถึงพระอาจารย์ชัชวาล (สำนักวิปัสสนาพุทธวิหาร นครนายก) ขึ้นมาทันที ที่ ท่านเคยบอกวิธีแก้สภาวะนี้ ไว้ว่า "สภาวะนี้เรียกว่า สภาวะติดอุปทานขั้นรุนแรง อย่างส่งจิตไปกำหนดอาการบน ศีรษะ ให้กำหนดตั้งแต่จมูกหรือคอลงมา และกำหนดเร็ว ๆ ไม่ต้องจดจ่อมาก" จึงนำความไปเรียนสยาดอ ท่าน ก็ไม่คัดค้าน หลังจากนั้นการกำหนดอารมณ์ต่าง ๆ ค่อย ๆ ดีขึ้น กำหนดได้ชัดและสะดวกขึ้น ทั้งๆที่อาการปก คลุมบนศีรษะก็ยังมิอยู่ แต่ไม่ใส่ใจ พยายามส่งจิตไปกำหนดอารมณ์อื่น แบบถี่ ๆ เร็ว ๆ แรง ๆ เพื่อไม่ให้จิตไป รับรู้อาการบนศีรษะ นาน ๆ อาการบนศีรษะจึงจะรุนแรงทำให้มันงงขึ้นมาสักครั้งหนึ่ง แต่พอดวงอาทิตย์เริ่ม ลับแสงความมืดเข้าปกคลุม นั่งสมาธิรู้สึกเหมือนถูกฉาบทาไว้ด้วยความมืดมืด งง ๆ เค้งคว้าง จับอารมณ์ กำหนดแทบไม่ได้เลย เหมือนถูกขังในคุกมืดมาเป็นร้อยๆปี พอไปสอบอารมณ์ช่วงเช้า จึงขอเปลี่ยนเวลาสอบ เป็นช่วงค่ำ เพื่อจะได้ไม่ต้องนั่งสมาธิช่วงค่ำ

ด้วยความที่ตนมีสภาวะติดตัวมาเช่นนี้ ทำให้รู้สึกอิจฉาเพื่อน ๆ ว่า เราบุญน้อยจะทำให้ดี ให้เด่นก็มี อุปสรรคมาขัดขวาง เพื่อนบางคนเริ่มปฏิบัติจาก ๑ แล้วค่อยไป ๒ - ๓ - ๔ บางคนเริ่มจาก + ๑๐ ด้วยซ้ำ เพราะเคยปฏิบัติมาแล้วเป็นเดือนเป็นปี แต่เราต้องมาเริ่มที่ -๑๐ หรืออาจลบ -๑๐๐ เสียด้วยซ้ำ และนี่ก็ เปรียบการปฏิบัติวิปัสสนาเหมือนการใช้ดาบ ๒ มือ ฟาดฟันกิเลสให้ถอยหนีไป หรือดับดินไป เพื่อนคนอื่นเขา ฟาดฟันกิเลสด้วยดาบคู่กันอย่างสนุกมือ ทั้งซ้ายทั้งขวา แต่เรากลับใช้ดาบได้เพียงมือข้างเดียว เพราะมืออีก ข้างหนึ่งต้องคอยถือโล่ชูเอาไว้เหนือศีรษะเพื่อป้องกันไม่ให้อาการบีบรัดบนศีรษะลงมารบกวนการกำหนด อารมณ์อื่น ๆ

ด้วยเหตุนี้ ทำให้ข้าพเจ้าต้องเพิ่มความเพียรขึ้นไปอีก เพื่อไล่ตามเพื่อนให้ทัน โดยการเดินจงกรม ๑ ชั่วโมงขึ้นไป หลายครั้งเดินถึง ๒ ชั่วโมง สูงสุดเดินถึง ๒ ชั่วโมง ๕๐ นาที และนั่งสมาธิ ๑ ชั่วโมงครั้งขึ้นไป สูงสุดนั่งได้ถึง ๔ ชั่วโมง

ปฏิบัติไปเรื่อย ๆ จนครบ ๑ เดือนเต็มพอดี สยาดอบอกว่า "ท่านถึงญาณที่ ๑๑ แล้วนะ เข้าสังขารุ เปกขาญาณเป็นรูปแรกด้วย" ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจ ผสมดีใจและสงสัยว่า ท่านเอาอะไรมาตัดสิน เพื่อนๆ หลายท่านนั้นเห็นแสงสี ตัวเบา ตัวลอย แต่ข้าพเจ้าไม่เห็นมีอะไรเลย ยังรู้สึกเจ็บ ๆ ปวดอยู่บางบัลลังก์ด้วยซ้ำ แต่ทำไม่เข้าสังขารุฯ เป็นรูปแรก" แต่ไม่ได้สอบถาม ด้วยเข้าใจว่าท่านเป็นพระวิปัสสนาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ มี ประสบการณ์สอบอารมณ์มากกว่า ๓๐ ปี คงจะมีหลักในการตัดสินของท่าน

๔) สภาวะเวทนา ญาณ ๒ ,ญาณ ๓

ขอย้อนกลับไปเล่าตอนต่อสู้อกับเวทนา ญาณ ๒-๓ ดังนี้

ปฏิบัติวันแรก (๘ กรกฎาคม ๒๕๔๙)นั่งแบบสบาย ๆ ไม่ปวดมากนัก ทำให้นึกกระหึ่มยืมย่องว่า นั่ง ๑ ชั่วโมงแบบนี้สบายมาก คนอื่นคงนั่งทรมานกันน่าดู เห็นบางคนนั่งบิดไปบิดมา เดียวก็ขยับ ๆ แต่พอวันที่ ๓ เป็นต้นไป เวทนามาก ๆ แรงแซ้ ๆ พอวันที่ ๕ นั่งได้ ๓๐ นาที มีแต่สภาวะเวทนาล้วน ๆ ไม่มีอย่างอื่นปนเลย ปวดเจ็บไปทั่วถึงเยื่อในกระดูก เห็นเส้นเอ็นขาปวดตึงแน่นเป็นริ้ว ๆ ฝอย ๆ ยิ่งกำหนดไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่ท่าว่า อาการปวดจะลดลงเลย ยิ่งกำหนดยิ่งปวดลึก ทำให้เกิดนึกสงสัยขึ้นมาว่า "น้ำมันเวรกรรมอะไรกันนะ ทำไมนั่งแค่ ๓๐ นาทีถึงได้เจ็บปวดถึงขนาดนี้ ชาตีก่อนคงเคยไปหักแข้งขาใครไว้แน่ เวรกรรมจึงได้มาสนองเอาตอนนี้" แต่ก็ยังพยายามทนนั่งกำหนดต่อไปจนครบชั่วโมง คิดเสียว่าเป็นการชดใช้กรรม

วันที่ ๘ เจ้าพระคุณเอ๋ย ? อะไรกันเนี่ย นั่ง ๕ นาทีเหมือนนั่ง ๑ ชั่วโมงเลย มันเจ็บปวดตึงแน่นมันลงไปหมด สงจิตพุ่งตรงไปที่เวทนาที่ขาขวาแล้วกำหนดแบบไม่ยั้ง ความรู้สึกตอนนั้น "ภูเขาจะถล่ม ผืนดินจะทลาย โลกจะแตกก็ไม่สนแล้ว "ปวดหนออ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ" อย่างเดียว กำหนดแบบถี่ๆเร็วๆแรงๆ กราดเป็นชุดๆ ยิ่งกว่าปืนกลเสียอีก ทุกนัดพุ่งตรงไปยังเป้าหมายเดียวกันคือเวทนาที่ขาขวา ไม่พลาดแม้แต่นัดเดียว แต่เอะ! ทำไม? ยิ่งกำหนดยิ่งปวด ยิ่งกำหนดยิ่งตึงแน่น ไม่มีที่ท่าว่าจะลดลงเลย เหมือนยิ่งกำหนดก็ยิ่งไปเพิ่มกำลังให้มัน กำหนดจนเห็นกระดูกขาขาวจืด มีเส้นเอ็นเป็นริ้วๆ ฝอยๆ อยู่รายรอบผ่านไปประมาณ ๓๐ นาที รู้สึกปวดจนใจจะขาด บริกรรม "ปวดหนออ ๆ ๆ" จนหายใจไม่ทัน จึงต้องตัด "หนออ" ทิ้งไป เหลือแต่ "ปวดๆๆ" เวลาผ่านไปพอสมควร แต่กำหนด "ปวดๆๆ" อย่างเดียวเอาไม่อยู่แล้ว จะออกแล้ว คิดอยากจะออกครึ่งแล้วครึ่งเล่า แต่ก็กลัวเสียสัจจะมากกว่า ("เกิดเป็นลูกผู้ชาย ชาตืพระ ต้องพยายามเรื่อยไปจนกว่าจะประสบความสำเร็จ") มาถึงขั้นนี้แล้วถอยไม่ได้ บุกลงข้างหน้าอย่างเดียว ไม่มีถอย พอคิดจบบจิตอยากจะออกก็ฝุดขึ้นมาอีก " ลูกผู้ชาย.. ลูกผู้ชาย อะไรรันหนะ? เอาไว้บัลลังก์หน้าก็แล้วกัน บัลลังก์นี้ขอลอยตั้งหลักก่อน" ทำท่าว่าจะออกจากสมาธิด้วยเวลาเพียงประมาณ ๓๐ นาที ทันใดนั้นเองคำบริกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ก็ฝุดขึ้นในมโนสำนึก "ตาย เป็นตาย.." จากนั้นคำบริกรรม จากเดิมที่มีเพียง "ปวดๆๆๆ" ก็เพิ่มเป็น "ปวดๆๆๆ ตาย เป็นตาย.. ปวดๆๆๆ ตาย เป็นตาย.. ปวดๆๆๆ ตาย เป็นตาย.." พยายามนั่งต่อไปได้อีกประมาณ ๑๐ นาที (รวมเป็น ๔๐ นาที) อยู่ดีๆ ก็มีความคิดแทรกเข้ามาว่า "เอ้อ นาฬิกาทำไมไม่ดังซะทีนะ" พอรู้ทันก็กำหนด "คิดหนออๆๆๆ" จนความคิดดับไป แล้วกำหนดเวทนาต่อ "ปวดๆๆ ตาย..เป็นตาย" ความคิดก็ฝุดขึ้นมาอีก "สงสัยนาฬิกาเสีย??" พอรู้ทันก็กำหนด "คิดหนออๆๆๆ" จนความคิดนั้นดับไป แล้วกำหนดเวทนาต่อไป ความคิดก็ฝุดขึ้นมาอีก "สงสัยนาฬิกาเสียจริงๆ ออกละ" ค่อยๆขยับขาออก (อาการปวดหายไปโดยฉับพลันอย่างน่าอัศจรรย์ เมื่อ ๑๐ วินาทีก่อนปวดขาแทบตาย แต่บัดนี้กลับไม่มีอาการเช่นนั้นอยู่เลย สยาดอบอกว่า อาการปวดเกิดจากกำลังสมาธิที่แรงขึ้นไปเรื่อยๆ) แล้วค่อย ๆ เปิดตาขึ้นดูนาฬิกา เวลาผ่านไปเพียง ๕๐ นาที ไม่ครบชั่วโมง ขาดไป ๑๐ นาที รู้สึกเสียใจเล็กน้อย

บัลลังก์ต่อ ๆ มาไม่ต่างจากบัลลังก์นี้เท่าไรนัก แต่นั่งได้ครบชั่วโมงทุกบัลลังก์ บางบัลลังก์นั่งเห็นซีพจรเต้นตุบตุบๆๆ ท้วทั้งร่างกาย ร้อนผ่าวไปทั่ว เห็นตัวเองห่อหุ้มไปด้วยผืนหนังสีขาวเป็นริ้วๆ ฝอยๆ บางบัลลังก์นั่งไปก็นึกสงสารตัวเองไป "ในโลกนี้ยังมีใครนาเวทนาสงสารกว่าเราอีกไม่เนี่ย? แค่พลิกขานิดเดียวก็หายปวดทรมานแล้ว แต่สัจจะบารมีไม่ให้พลิก ก็ต้องนั่งปวดหนออ อยู่อย่างนี้แหละ" บางบัลลังก์นั่งกำหนดไปเรื่อยๆ นึกอยากร้องไห้ก็ร้องเลย(มีสะอื้นด้วย) แต่ก็พยายามเก็บเสียงเอาไว้ กลัวเพื่อนได้ยิน จะเป็นการรบกวนสมาธิ (ซ้ออ่าง) บางครั้งก็นึกอยากตายขึ้นมา ขณะที่นั่งปวดสุดๆ นั้นอยากให้รถที่มีล้อใดๆ ทับทีเดียวให้ตายไปเลย.. ความเจ็บปวดก็คงไม่ต่างกันนัก แต่นั่งให้รถทับน่าจะดีกว่า เจ็บแป็บเดียวแล้วก็ตายไปเลย ไม่รับรู้อะไรอีกแล้ว ส่วนการนั่งกำหนดแบบนี้ ปวดสุดๆ ตั้งแต่ ๕-๑๐ นาทีแรก แล้วค้ำเตง..อยู่อย่างนั้นจนครบชั่วโมง จะเพิ่ม..ก็ไม่เพิ่ม จะลดก็ไม่ลด ถ้าเวทนาปวดแรงแซ้เรื่อยๆ ก็จะมีสติรู้สัจจะดีกว่านี้ เพราะเมื่อขึ้นถึงที่สุดแล้วก็คงจะ

ลดลงบ้าง แล้วหายไปในที่สุด แต่ทำอะไร..?? ไม่เพิ่ม ไม่ลด ค้างอยู่นั้นแหละ นี่มันนรกชัดๆ ..อยากตาย?? "

บางครั้งนึกสนุก นึกถึงโฆษณาขายสินค้าทาง T.V. จึงพูดส่งเสียงออกมาให้เพื่อน ๆ ได้ยินว่า "โอ้รอร่า ..บัลลังก์นี้จอบปวดมากเลยอ?" หรือ "โอ้ พระเจ้าจอบจอบ มันปวดมากๆ" วันต่อ ๆ มาได้ยินเพื่อน ๆ พูดตามกันหลายรูป

ตั้งแต่วันที่ ๑๓-๑๔ เป็นต้นไป เวทนาค่อย ๆ ลดลง แต่ไม่หายขาด มีปวดแสบบ้างทำยบัลลังก์

วันที่ ๒๓ เป็นต้นไป เวทนามีหายไปบ้างในบางบัลลังก์ บางบัลลังก์นั่งได้ถึง ๒ ชั่วโมง พอเวทนาที่ขาเริ่มลดลง อาการปวดรัดบนศีรษะก็กลับปรากฏชัดขึ้นมาอีก(อย่างที่เคยเล่ามาแล้ว) แต่ก็พอทนได้ กำหนดดูอาการเกิดดับของสภาวะต่างๆได้ดีขึ้น และค่อย ๆ ชัดขึ้น อาการบนศีรษะไม่ลงมารบกวนบ่อยนัก

๕) นั่งร้องไห้ซึ่งในพุทธคุณ

ตอนกำหนดเวทนาแรงมากๆ มีอยู่บัลลังก์หนึ่งปวดตึงแน่นที่ขาจนแทบจะขาดใจ และร้อนผ่าวไปทั้งตัว ยิ่งกำหนดยิ่งปวด ยิ่งร้อนรุ่ม อยู่ดี ๆ นึกถึงพุทธคุณขึ้นมา จึงเปลี่ยนไปเจริญพุทธคุณแทนเพื่อให้อาการปวดลดลงหน่อย เจริญพุทธคุณไปก็ซาบซึ้งไป เกิดปีติวูบวาบ ขนลุกชูชันเป็นระลอก ๆ

"พระพุทธเจ้านี้ดีเหลือเกิน.. พระองค์ประเสริฐเหลือเกิน.. เมื่อก่อนนี้พระองค์ก็เป็นเพียงคนธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น รู้จักร้อน รู้จักหนาว ต้องกินต้องถ่าย(อุจจาระ,ปัสสาวะ)เหมือนกับเรานี้แหละ มีกิเลสตัณหา มากกว่าเราเสียด้วยซ้ำเพราะมีสิ่งปรนเปรอมากมาย(ตั้งแต่ประสูติ) แต่ในที่สุดพระองค์ทรงเพียรพยายามจนบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณได้ด้วยพระองค์เอง มีพระพุทธเจ้าประทานพร หรือพระพรหมบัลลดา แต่ด้วยความเพียรและหยาดเหงื่อของมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น ในขณะที่มนุษย์ทุกคนยอมเหนื่อยยาก ยอมเสี่ยงชีวิตในบางครั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเพียงน้อยนิด แต่พระองค์กลับทิ้งสมบัติมหาศาลแล้วไปนั่งให้ยุ่งกัอยู่กลางป่า ขณะที่พระองค์ตัดสินใจพระทัยทิ้งสมบัติมหาศาลออกจากพระราชวังไปนั้น พระองค์ก็ยังไม่รู้เลยว่า จะพบวิธีดับทุกข์ได้จริงหรือเปล่า? จะดับทุกข์ได้ด้วยวิธีไหน? แต่พระองค์ก็ตัดสินใจเด็ดขาดว่า "จะทิ้ง" โอ้.. ช่างเป็นการตัดสินใจพระทัยที่เด็ดเดี่ยวเหลือเกิน... ดียิ่งนัก.. เลิศยิ่งนัก.. หลังจากตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็ไม่จำเป็นเลยที่จะต้องลำบากเดินด้วยเท้าเปล่าไปสอนคนโน้นคนนี้ เมื่อยปากเมื่อยคางเปล่าๆ บางทีถูกด่ากลับมาเสียด้วยซ้ำ เงินเดือนก็ไม่มี โบนัสก็งดจ่าย ค่าพาหนะก็ไม่มีใครให้ บางครั้งเดินด้วยเท้าเปล่าเป็นร้อย ๆ กิโลเมตรเพื่อไปสอนคนเพียงคนเดียว ญาติกันก็ไม่ใช้ คนรู้จักกันก็ไม่ใช้ ถ้าเป็นเรา..คงไม่ทำเป็นแน่ เมื่อยเปล่าๆ .. แต่พระองค์ทรงทำทุกวัน เทศนาสั่งสอนทุกวัน ตลอดระยะเวลา ๔๕ ปี มีเวลาพักผ่อนนอนหลับเพียงวันละ ๔ ชั่วโมงเท่านั้น โอ้..พระเมตตาช่างน่าซาบซึ้งนัก ตั้งแต่โลกเกิดจนโลกดับ จะหาบุคคลเช่นนี้ได้ที่ไหนอีก พระองค์ล้ำเลิศนัก การกระทำของพระองค์ยิ่งใหญ่นัก เหมาะสมแล้ว.. ถูกต้องที่สุดแล้วที่ผู้คนมากมายพากันบูชาสรรเสริญพระองค์ตลอดระยะเวลากว่า ๒๕๐๐ ปี แม้แต่ชั่วโมงสุดท้ายก่อนจะดับขันธปรินิพพาน ทั้ง ๆ ที่ประทับนั่งไม่ไหวแล้ว สังขารร่างกายจะแตกดับเต็มที แต่พระองค์ก็ยังพยายามเอาเรี่ยวแรงที่พอมีเหลืออยู่เพียงน้อยนิดขับลมผ่านกลองเสียงที่คร่ำคร่าเต็มทีในท่านอนสี่เส้าสน เพื่อแสดงธรรมให้สุภททบริพาทกฟังจนเขาบรรลุอรหัตตได้เรียบร้อยแล้ว พระองค์จึงตัดสินใจดับขันธปรินิพพาน ประเสริฐยิ่งนัก.. เลิศยิ่งนัก..จะหาบุคคลเช่นนี้ที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว เป็นการปรินิพพานในหน้าที่โดยแท้.." เจริญพระพุทธคุณ นึกไปก็ยิ่งซาบซึ้งเกิดปีติซาบซ่านไปทั้งตัวตั้งแต่ศีรษะจนถึงแผ่นหลัง จนนิ่งไปเป็นพัก ๆ รู้สึกตัวอีกทีน้ำตาอาบเต็มสองแก้มแล้ว เสียงสะอื้นค่อย ๆ ดังขึ้น น้ำมูกน้ำตาไหลเป็นทาง นึกขึ้นมาได้ว่ากำลังนั่งอยู่ท่ามกลางเพื่อนผู้ปฏิบัติธรรม ใครรู้เข้าจะอายเขา ทันใดนั้นมีความคิดแทรกเข้ามาว่า "ก็คนมันซึ่งนี้.. จะร้องไห้แล้วใครจะทำไม?" ก็เลยสะอื้นต่อเลย มีหลวงพี่ท่านหนึ่งเห็นเข้า ท่านนำไปล้อเลียนอยู่พักใหญ่ ตอนหลังทราบที่ท่านปฏิบัติไม่ก้าวหน้ามากนัก จึงมาขอโทษ (ตบหลัง..แล้วกล่าวขอโทษ)

๖) ปริณญาของพระพุทธเจ้า

พอปฏิบัติได้ถึงตอนนี้ สามารถข้ามญาณเวทนาได้แล้ว ก็เกิดคำถามขึ้นในใจว่า "เราทนทุกข์ทรมาน สู้เวทนาทุกแบบ ไม่มีถอย เดินหน้าอย่างเดียว สู้ทุกรูปแบบ ยอมเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อให้ข้ามญาณเวทนาให้ได้ จนสำเร็จแล้ว ที่เราเพียรพยายามมาทั้งหมดนี้เพียงเพื่อกระดาศแผ่นดินเดียวกระนั้นหรือ?"

คำตอบผุดขึ้นในใจทันทีว่า "ไม่แน่นอนน ก็แค่ใบปริณญาไม่ต้องทำกันถึงขนาดนี้ก็ได้ ค่อย ๆ นั่งไป ปวด..ก็ขยับ ปวด..ก็พลิกขา ใช้เวลาข้ามญาณเวทนาสักเดือน สองเดือนก็ยังได้ เพราะมีเวลาปฏิบัติตั้ง ๗ เดือน (ที่ที่สยาดอบอกว่า เพียง ๓-๔ เดือนก็จบได้แล้ว) แต่..เราเพียรกำหนดแบบไม่ลืมหูลืมตา ยิ่งปวดก็ยิ่ง กำหนด ยิ่งกำหนดก็ยิ่งปวด สู้ไม่ถอย แม้จะท้ออยู่หลายครั้ง อยากตายให้พ้นๆไปหลายหน นั่งร้องไห้ ๒-๓ บัลลังก์ จนสำเร็จได้ภายในเวลา ๑๐ กว่าวัน ที่ลงแรงทำไปทั้งหมดนี้ยอมไม่ใช่เพียงแค่ใบปริณญาแน่นอน"

เกิดความคิดหลายครั้งว่า ถ้ามีเหตุให้ต้องย้ายสถานที่ปฏิบัติไปที่อื่น ถ้าไม่ไปจะต้องเสียสภาพความเป็นนิสิต ข้าพเจ้าก็จะยังปฏิบัติที่นี้ต่อไป โดยไม่รู้สึกลังเลเสียตาย หรือเสียใจเลยแม้แต่นิด อาจจะมีกำลังใจเสียด้วยซ้ำว่า "เราต้องปฏิบัติให้สำเร็จให้จงได้ ใบปริณญากระดาศได้หลุดมือไปแล้วหนึ่งใบ ยังเหลือ แต่ปริณญาของพระพุทธเจ้าเพียงใบเดียวที่ยังพอมีโอกาส" และอีกประการหนึ่ง อยากรู้แน่ๆ หลังจากผ่าน ญาณเวทนาไปแล้วต่อไปจะมีอะไรอีก จะไปสิ้นสุดลงที่ตรงไหน? ที่เขารูปดับ-นามดับ มันเป็นอย่างไร? บัดนี้ ก็มาถึงขั้นที่ ๓ แล้วทั้งที่ไม่เคยคิดมาก่อนด้วยซ้ำว่าชาตินี้จะมีโอกาสผ่านญาณ ๑ หรือไม่? ต้องไปให้ถึง จุดหมายให้ได้ ถึงจะบรรลุมรรคผลไม่ได้ ก็ขอให้ได้ใช้ความเพียรอย่างถึงที่สุด ดังพุทธพจน์ที่พอจะจำได้ว่า "เกิด เป็นลูกผู้ชาย ต้องพยายามเรื่อยไปจนกว่าจะประสบความสำเร็จ"

๓ - ๔ เดือนหลังจากนั้น แทบไม่มีเรื่องใบปริณญาเข้ามาในความคิดอีกเลย ต่อเมื่อปฏิบัติจบในเดือนที่ ๖ ความคิดเรื่องใบปริณญาจึงผุดขึ้นมาอีกครั้ง แต่คิดว่า ได้ก็ดี ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร เพราะสิ่งที่ได้จากการ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตลอด ๖ เดือนนั้น ยิ่งใหญ่และทรงคุณค่ามากกว่าใบปริณญามากมายนัก

๗) วิปัสสนูปกิเลส

วิปัสสนูปกิเลส คือ สภาวะธรรม(กิเลส)ที่ขวางกั้นไม่ให้วิปัสสนาญาณเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ มีอยู่ ๑๐ สภาวะด้วยกัน คือ ๑. แสงสว่าง ๒. ปีติ(ความอิ่มใจ) ๓. ความรู้(มาก) ๔. ความสงบนิ่งเฉย ๕. ความสุขสบาย ๖. ความศรัทธา(จนคิดฟุ้ง) ๗. ความเพียรที่มากเกินไป ๘. สติที่มากเกินไป ๙. ความวางเฉยจนลืมหูลืมตา ๑๐. ความยินดีพอใจในแสงสีและสภาวะที่ดี ๆ

ประมาณวันที่ ๒๓-๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔ (หลังปฏิบัติได้ ๑๕ วัน) สยาดอเริ่มถามว่า "นั่งไป ๆ มีแสงสว่างเข้ามาบ้างมั๊ย? เห็นแสงสีบ้างหรือเปล่า?" ตอบท่านว่า "ไม่เห็นอะไรเลยครับ" วันต่อ ๆ มาก็ยังถามอยู่เช่นเดิม ทำให้ข้าพเจ้าเริ่มสงสัยว่า "นี่ เราต้องนั่งให้เห็นแสงสีกันเลยทีเดียวหรือ?" ฟังเพื่อนคนอื่น ๆ ส่งอารมณ์ก็ไม่มีใครเห็นกันสักคน ๒-๓ วันต่อมาเพื่อนหลายรูปส่งอารมณ์ว่า "เห็นแสงแล้วครับ เป็นดวง ๆ เป็นสีก็มี พอกำหนดว่า "เห็นหนอๆ" มันก็ดับไป" บางรูปบอกว่า "นั่งรู้สึกสว่างจ้าเหมือนมีไฟฉายมาส่องหน้า บางรูปบอกว่า "เกิดปิติซาบซ่านตามแขน ขา และแผ่นหลัง บางครั้งมีคันยุบยิบ" บางรูปบอกว่า "นั่งไป ๆ ๆ สมาธิจึงสงบจนไม่รู้ อะไรไปเลย"ก็มี ข้าพเจ้าฟังแล้วก็เกิดสงสัยตนเองขึ้นมาว่า ทำไมเราไม่มีอะไรเลย อาการปวดปัสสาวะขี้ระขี้ก็ยังมีอยู่เหมือนเดิม พอง-ยุบก็ไม่คงที่เดียวสั้นเดียวยาว อาการปิติก็ไม่แน่ใจว่ามีบ้างหรือเปล่า เพราะกำหนดแบบถี่ ๆ เร็ว ๆ แบบไม่สนใจอะไรมาโดยตลอด (ที่ต้องกำหนดเร็วๆ แรงๆ ถึ่ๆ เพราะต้องตั้งใจไม่ให้ไปรับรู้ อาการปัสสาวะขี้ระขี้ จะทำให้มันงง จนกำหนดอะไรไม่ถนัด) หลังจากนั้น ๔-๕ วันคนแปลกก็ยังเฝ้าถามถึงแสงสีอยู่ทุกวัน ก็ตอบไปว่า "ไม่เห็น ถ้าเห็นก็คงมีนิดเดียวทำให้ไม่แน่ใจ" ยิ่งผ่านไปหลายวันก็รู้สึกหงุดหงิดตัวเองมากขึ้นว่า "ทำไมเราไม่เห็นแสงสีซะที? ตั้งใจปฏิบัติมาตลอด ทำไมญาณไม่ขึ้นเลย คงจะติดอยู่แค่นี้เสียแล้วละมัง.." จึงตัดสินใจถามสยาดอตรง ๆ ว่า ตอนนี้นั่นเองถึงขั้นไหนแล้ว ถึงญาณที่ ๔ แล้วหรือยัง? ท่านก็

ตอบตรง ๆ ว่า "ผ่านแล้ว เข้าญาณที่ ๕ แล้ว" ข้าพเจ้าฟังแล้วก็ไม่เชื่อเพราะยังไม่เคยเห็นแสงสีแบบเต็ม ๆ ตาเลยสักครั้ง ในขณะที่เพื่อนเขารายงานกันว่า นั่งสว่างไสวเหมือนนั่งอยู่กลางแดดเลย บางรูปเห็นดวงสีเขียวระยิบระยับเหมือนพลุ เรากลับไม่เห็นอะไรเลย แต่ทำไมสยาดบอกว่าเราผ่านญาณที่ ๔ แล้ว ท่านพูดเพื่อให้กำลังใจเราหรือเปล่า ตอนนี่กำลังใจไม่ต้องการแล้ว.. ต้องการญาณอย่างเดียวต้องการเห็นแสงดวงใหญ่ หล่อย.. (พร้อมกับกางมือออก แสดงขาดที่ต้องการเห็น ประมาณเท่ากระดิ่ง)จึงขอดูใบเชือกสภาวะญาณ ท่านก็ใจดีให้ดูเลย พร้อมกับบอกว่า "สภาวะของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างคนก็ต่างสภาวะ จะให้เหมือนกันทุกคนไม่ได้หรอก บางคนก็มีสภาวะแปลกพิศดารมาก ในขณะที่บางคนแทบไม่มีสภาวะอะไรเลยจนเจ้าตัวเองก็ไม่รู้ โดยเฉพาะคนที่กำหนดถี่ ๆ เร็ว ๆ (กำหนดตะ) จิตรับรู้อะไรที่กำหนดดับทันที ไม่เผลอนั่งเหม่อ นั่งใจลอย ไม่ปล่อยให้ความพอใจในสภาวะต่าง ๆ เกิดขึ้น พบอะไรที่กำหนดดับหมด ทำให้ผ่านญาณที่ ๔ ไปได้ง่าย แต่ถ้าเผลอสติเพ่งดูแสงสีนั้น หรือนึกชอบใจอยากให้มีมาก ๆ ขึ้น ไม่พยายามกำหนดให้ดับๆไปซะ วิปัสสนาญาณก็จะติดอยู่เพียงญาณที่ ๔ ตลอดไป บางคนติดอยู่เป็นสิบๆปี จนตัวเองหลงคิดไปว่าได้บรรลุแล้ว

ข้าพเจ้าฟังสยาดอรรถาธิบายแล้วก็พอเข้าใจ แต่ก็ยังอยากเห็นแสงสีอยู่ดี จะได้นั่งน้อยหน้าเพื่อนๆ เพราะมีเพื่อนรูปหนึ่งชอบพูด(อวด)ว่า "ผมนั่งเห็นแสงระยิบระยับดวงแล้วดวงเล่า ดวงแรกยังไม่ทันดับ ดวงที่ ๒ ก็เกิดซ้อนขึ้นมาเรื่อย ๆ เต็มไปหมด บางครั้งแตกกระจายเหมือนพลุเลย พูดไปพวกท่านก็ไม่ว่าหรือว่ามันน่าอัศจรรย์ขนาดไหน? คนที่เห็นเท่านั้นจะรู้"

ประมาณ ๑๕ วันต่อมา เวลาประมาณ ๓ ทุ่มครึ่ง ข้าพเจ้ากำลังเตรียมตัวจำวัด ก็ได้ยินเสียงคล้ายเด็กร้องไห้ สะอื้นเบา ที่ระเบียงใกล้หน้าต่าง บางครั้งก็ร้องไห้ บางครั้งก็หัวเราะบ่นพึมพำสลับกันไป ทำให้ข้าพเจ้าขนพองสยองเกล้าขึ้นมาทันที "เราโดนผีหลอกเข้าให้แล้ว" แต่ก็พยายามแข็งใจเดินออกไปดูให้เห็นกับตาว่าผีจริงหรือเปล่า (อยากเห็นมานานแล้ว จะได้นำไปเทศน์ให้โยมฟังได้เต็มปากเต็มคำ ว่า ผีมีจริง) พอออกไปดูเห็นหลวงพี่(ที่ชอบพูดอวดแสงสีของตนนั่นแหละ) กำลังนั่งร้องไห้อยู่ ก็เลยนึกสงสาร เข้าไปถามว่า "หลวงพี่ มีอะไรหรือเปล่า ทำไมมานั่ง(ร้องไห้)อยู่ตรงนี้" ท่านก็เดินกลับพร้อมกับพูดว่า "วันนี้จะร้องไห้เป็นวันสุดท้ายแล้วต่อไปจะไม่ร้องอีกแล้ว" ข้าพเจ้าฟังแล้วก็งงว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ไม่กล้าถาม ท่านก็เดินร้องไห้พึมพำเดินเข้ากุฏิไป นอนร้องไห้ต่อ เวลาประมาณ ๓ ทุ่ม เสียงร้องก็ดังแรงขึ้นๆ จนได้ยินชัดเจน นึกสงสารอยากช่วย(....) จึงลุกขึ้นไปดู ได้ยินเสียงท่านบ่นพึมพำว่า "ไอ้เฮีย? กูเคยเห็นมึงแล้วมึงมาทำไมอีกวะ มึงไม่ต้องมาหรอก กูเคยเห็นมึงแล้ว ท้องทำไม่มันเบาหนักวะ" พร้อมกับเอากำมือทุบหน้าท้องไปด้วย ข้าพเจ้าบอกท่านว่า "กำหนดตามที่มันเป็นสิ เดี่ยวมันก็ดับไปเอง รู้ก็ให้กำหนดว่ารู้ เห็นก็ให้กำหนดว่าเห็น" เสียงท่านก็เบาลงพักหนึ่ง แต่ไม่ทราบว่าจะหลังจากนั้นจะดังขึ้นอีกหรือเปล่า

รุ่งเช้า ท่านไปส่งอารมณ์ สยาดบอกว่า "ไม่ต้องกลัว มันเป็นเพียงสภาวะของภยญาณ (ญาณที่ ๖) สาเหตุเกิดจากการไม่ยอมกำหนดแสงสีตั้งแต่ต้น ปล่อยให้จิตเข้าไปยึดมั่นยึดติดกับสิ่งที่เห็นจนปัญญาญาณอ่อนกำลัง กำหนดเท่าไรก็ไม่ดับซะที บวกกับท่านเป็นคนซึ่กแล้วอยู่ด้วยจึงทำให้เป็นเช่นนี้"

ตั้งแต่นั้น ข้าพเจ้าไม่เคยนึกอยากเห็นแสงสีอีกเลย ถ้าเห็นแล้วเป็นแบบนี้ขอไม่เห็นดีกว่า ต่อมาแม้จะเห็นอยู่บ้างในบางบิลลิ่ง ก็พยายามเบี่ยงหน้าหนี และรีบกำหนดให้ดับไปในทันที .. ไม่อยากนั่งร้องไห้ซึ่กไปง..?

๘) เกิดกำลังใจในการปฏิบัติ

หลังจากผ่านญาณเวทนาได้เรียบร้อยแล้ว สติในการกำหนดแจ่มชัดขึ้นตามลำดับ เห็นความเกิด-ดับของสภาวะธรรมต่าง ๆ ที่กำหนดได้มากขึ้นเรื่อยๆ จนมาถึงญาณที่ ๕ (ภังคญาณ) กำหนดอะไรก็เห็นแต่อาการดับชัดเจนมาก ยิ่งข้าพเจ้ากำหนดแบบเร็วๆ แรงๆ ถึ่ๆ มาตั้งแต่ต้นด้วยแล้ว ยิ่งทำให้เห็นอาการดับรวดเร็วตามไปด้วย (ที่ต้องกำหนดเร็วๆ แรงๆ ถึ่ๆ เพราะต้องตั้งใจไม่ให้ไปรับรู้อาการปีรัดบนศีระจะ จะทำให้มันงจนกำหนดอะไรไม่ถนัด) แม้แต่เดินจงกรมก็ยังรู้สึกได้ถึงอาการลอกหลุดไปของสันเท้าและอาการเกิด-ดับของเท้า

ในแต่ละการเคลื่อนไหว ทำให้เกิดปัญญารู้สมกับความจริงใจว่า "นี่มันอะไรกันเนี่ย? เราเจอของจริงเข้า แล้วนี่ นี่แหละพระไตรลักษณ์ของแท้ พระไตรลักษณ์ของแท้ต้องเป็นอย่างนี้ ที่เคยเรียนจากตำราเป็นลึบๆปี นั้น นั้นเป็นเพียงตัวหนังสือ มิใช่ของแท้ บัดนี้เราได้เจอของแท้เข้าให้แล้ว มันช่างน่าอัศจรรย์จริงๆ ไม่มีสภาวะใดเลยกำหนดแล้วไม่ดับ ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า "สพเพ สงขารา อนิจจา สพเพ สงขารา ทุกขา สพเพ ธมมา อนตตา สังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่มีสภาวะธรรมใดเลยที่เป็นตัวตน สามารถบังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างใจคิดได้" มันเป็นความจริงทั้งนั้น ไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่า การมาปฏิบัติครั้งนี้ ณ วัดแห่งนี้ จะทำให้เราพบความจริงเช่นนี้ เป็นเพราะหลวงพ่อบุญพระพรหมโมลีแท้ๆ เป็นเพราะสยาดอ(ภิกษุทันตะ วิโรจนะ)แท้ ๆ ที่ทำให้เราพบความจริงอันน่าอัศจรรย์เช่นนี้ นึกไปก็เห็นภาพตนเองหมอบกราบอยู่แทบเท้าสยาดอ และหลวงพ่อบุญพระพรหมโมลี น้ำตาค่อยๆเอ่อล้นขอบตาไหลรินเป็นทางจนเต็มแก้มทั้งสองข้าง(แล้วก็เริ่มเอะใจ ใครเห็นบ้างมัยเนี่ย? ไม่สนก็คนมันกำลังซึ้ง..นิ)

๙) นั่งเห็นตัวเองเนา

เพื่อนพระภิกษุรูปหนึ่ง สงอารมณ์ว่า เขานั่งเห็นร่างกายตนเองเนาซึกหนึ่ง อีกรูปหนึ่งแล้วว่า เขาเห็นตัวเองนอนในโลงศพ มีคนมากมายนำดอกไม้มาวางบนตัวเขา อีกรูปหนึ่งแล้วว่า เขานั่งสมาธิอยู่ รู้สึกเหมือนว่ามีแมลงวันเป็นจำนวนมากตอมยี้วเยี้ยอยู่ที่สันเท้าของเขา ข้าพเจ้าฟังแล้วก็เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง เขาคงคิดมากไปเองมากกว่า หรือไม่ก็เป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองเพื่อให้ตรงตามสภาวะญาณที่เคยฟังมา

วันต่อมา ขณะที่กำลังนั่งบัลลังก์สุดท้าย นั่งไปได้ประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง รู้สึกเจ็บที่หัวใจ แล้วอาการค่อย ๆ แรงขึ้น ๆ รู้สึกเหมือนกับมีบางสิ่งบางอย่างที่เล็กมากกำลังรุมกัดกินหัวใจอยู่ กำหนด "ปวดหนอๆๆ"ไปเรื่อย ๆ ยิ่งกำหนดอาการปวดก็ยิ่งกระจายออก รู้สึกปวดๆ คันๆ จิกจี้เล็กน้อย กระจายไปทั่วตั้งแต่ราวมขึ้นมาจนถึงศีรษะ ทันใดนั้นก็เกิดความคิดขึ้นมาว่า "นี่มันหนอนซัด ๆ" แต่ก็ไม่น่าสนใจมากนัก อาการค่อย ๆ ชัดขึ้น ๆ มีอยู่ตัวหนึ่งโตมาที่แก้มทำให้รับรู้ถึงสัมผัสของจังหวะการกระตือบตัวของมันได้ชัดเจนขึ้น "นี่มันหนอนจริงๆ..หนิ?" ความรู้สึกถึงภัยจตัวเองค่อยๆเข้าเกาะกุมหัวใจ ยิ่งอาการปรากฏชัดก็ยิ่งรู้สึกถึงภัย จึงบ่นรำพันอยู่ในใจว่า "เรายังไม่ตายเลยนะ เน้าแล้วหรือนี่?" ด้วยความที่ยังยึดร่างกายว่าเป็นของเราอยู่ จึงอยากจะสบัดให้ตัวหนอนเหล่านี้หลุดออกไปให้หมด แต่ยังมีสติรู้อยู่ว่า นี่เป็นเพียงสภาวะธรรม มิใช่ของจริง บางขณะจิตก็นึกอยากจะเปิดตาออกดูว่าเป็นหนอนจริงหรือเปล่า? แต่ก็กลัวว่า ถ้าเห็นเข้าจริงๆ คงจะเป็นบ้าไปแน่ จึงไม่กล้าเปิดตาออก พอออกจากบัลลังก์ อาการต่าง ๆ ก็หายไป แต่ความรู้สึกถึงภัยตนเองยังมีอยู่ และรุนแรงขึ้นทุกครั้งที่เกิดผลึกถึงความรู้สึกในช่วงนั้น เข้าใจเอาเองว่า เราน่าจะถึงนิพพิทาญาณแล้ว และเกิดอัศจรรย์ใจขึ้นมาว่า "ลำดับญาณ ๑๖ ที่มีอยู่ในตำรามันของจริงทั้งนั้น มิใช่พระสมัยก่อนเขียนขึ้นเอาเอง ในเมื่อประสบเข้ากับตนเองเช่นนี้ ถึงไม่อยากจะเชื่อก็จำเป็นต้องเชื่อแล้ว.." แต่ก็ยังนึกสงสัยอยู่ว่า "แล้วมรรคผล นิพพานละ เราจะไปถึงขั้นนั้นได้หรือเปล่า?" จึงเร่งความเพียรขึ้นไปอีก กำหนดถี่ ๆ แรง ๆ อาการปวดก็ยังมิอยู่ จะรุนแรงขึ้นในชั่วโมงที่ ๒-๓ แทบทุกบัลลังก์ อาการปวดรัดซ่า ๆ บนศีรษะก็ปรากฏรุนแรงขึ้นบ้างในบางบัลลังก์ พยายามกำหนดไปเรื่อยๆ ช่วงนี้แทบไม่พูดคุยกับใครเลย กำหนดอย่างเดียวทุกอริยาบถแบบถึยบ.. ที่ผลอสติหลุดกำหนดมีน้อยมาก

ปฏิบัติไปเรื่อยๆ จนครบ ๑ เดือนเต็มพอดี สยาดอบอกว่า "ท่านถึงญาณที่ ๑๑ แล้วนะ เข้าสังขารุๆ เป็นรูปแรกด้วย" ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกแปลกใจ ผสมดีใจและสงสัยว่า ท่านเอาอะไรมาตัดสิน แต่ไม่ได้สอบถามด้วยเข้าใจว่าท่านเป็นพระวิปัสสนาจารย์ผู้ชำนาญคงจะมีหลักในการตัดสินของท่าน"

๑๐) นอนลอยอยู่ในอากาศ

หลังจากเข้าสังขารุเพกขาญาณไปแล้ว มีอยู่หลายครั้งที่ข้าพเจ้าเอนหลังพักผ่อนหลังเที่ยงประมาณ ๔๐ นาที ทันทีที่ศีรษะถึงหมอนแล้วหลับตาลง รู้สึกเหมือนมีพัดลมตัวใหญ่เป่าใส่แผ่นหลังอยู่ตลอดเวลา เป่า

แรงขึ้นเรื่อยๆ จนตัวค่อยๆลอยขึ้นๆ ครั้งแรกลอยขึ้นเฉพาะขาทั้งสองข้าง แต่แผ่นหลังยังติดพื้นอยู่ แล้วอาการต่างๆก็ดับหายไป วันต่อ ๆ มาลอยขึ้นได้ทั้งตัว มีอยู่วันหนึ่งลอยไปในอวกาศเห็นดวงดาว และอุกกาบาตมากมาย บางครั้งเห็นภาพแปลก ยิ่งลอยไปไกลก็ยิ่งรู้สึกกลัว ๆ เสีย ๆ จากนั้นตัวก็ค่อย ๆ หมุนลอยคว้างอยู่ในอวกาศ หมุนเร็วขึ้น ๆ ทั้งกลัวทั้งเสียวผสมกัน(บรรยายไม่ถูก..) จึงกำหนดในใจว่า "กลัวหนอๆ" เสียวหนอๆๆ" "รู้หนอๆๆ" เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา สักพักหนึ่งอาการหมุนก็ค่อย ๆ ช้าลง ๆ จนนิ่งแล้วเงยไป รู้สึกตัวอีกที ตื่นจำวัด ตรงเวลาแทบทุกวัน คือ ก่อนบ่ายโมง ๕ นาที แล้วย้อนไปพิจารณาว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริงหรือเปล่า คิดว่า น่าจะเกิดจากกำลังสมาธิที่สะสมมาอย่างต่อเนื่องกว่า ๑ เดือน ทำให้จิตและสภาวะธาตุในร่างกายรู้สึกเบาสบายมากกว่า **มิใช่ลอยไปในอวกาศจริง ๆ** และมีอยู่หลายครั้งเช่นกันที่รู้สึกเหมือนกับนอนตกลงไปในเหวลึก แผ่นหลังปะทะกับลมอยู่ตลอดเวลา ยิ่งตกไปลึกลมที่ปะทะแผ่นหลังก็ยิ่งแรงขึ้นเรื่อยๆ กำหนดในใจว่า "กลัวหนอๆๆ" เสียวหนอๆๆ" ตกไปนานเท่าไรก็ไม่ถึงกันเหวสักที ทำให้เกิดสติระลึกขึ้นมาว่า นี่ไม่ใช่เรื่องจริง เป็นเพียงสภาวะเบาสบายของธาตุลมเท่านั้น จากนั้นสภาวะต่าง ๆ ก็ค่อย ๆ หายไป รู้สึกตัวอีกที ตื่นก่อนบ่ายโมง ๕ นาที

ประมาณ ๒ เดือนต่อมา (รวมเป็น ๓ เดือน) คนแปลภาษาก็เฝ้าแต่จะถามว่า "ขณะนั้นอยู่มีอาการวูบไป ดับไปบ้างมั๊ย?" ก็ตอบไปว่า "มีนั่งโงกหลับบ้างในบางบัลลังก์ ส่วนมากจะนั่งมีสติดี ตัวตรง ไม่โงก ไม่วงเลย บางบัลลังก์นั่งสว่างไสว สติคมชัดมาก" แต่มีเพื่อนหลายรู้อารมณ์ว่า บัลลังก์นี้ดับไป ๑๐ นาที บัลลังก์นี้ ๒๐ นาที บางรูปดับไม่รู้ไป ๑ ชั่วโมงก็มี มีอยู่รูปหนึ่งบอกว่า นั่งได้สัก ๔-๕ นาทีแล้วลุกขึ้น หันไปดูนาฬิกาปรากฏว่า เวลาผ่านไปแล้ว ๑ ชั่วโมงกว่าแล้ว พอข้าพเจ้าได้ยินเช่นนั้นทำให้ต้องย้อนกลับมามองตนเองว่า ข้าพเจ้าถึงสังขารเปกขานญาณ(ญาณ ๑๑)เป็นรูปแรก แต่ตอน นี้เขาล้าหน้าไปไกลแล้ว ทำไมเรายังนั่งสว่างไสวกลางคืนเหมือนกลางวันอยู่ ไม่มีที่ท้าวว่าจะวูบ จะดับเลย พอเข้าเดือนที่ ๔ ก็ทำให้รู้สึกท้อแท้ และเข้าใจเอาเองว่า ตนเองคงไม่มีบุญกับเขาหรอก ชาตินี้คงจะบรรลุมรรคผลไม่ได้ หรือไม่ก็คงปรารถนาพุทธภูมิเอาไว้ กำหนดเท่าไรรูป-นามสังขารธรรมก็ยังไม่ดับเสียที ทำให้คิดจะเลิกปฏิบัติอยู่หลายครั้ง พอเข้าเดือนที่ ๕ รู้สึกท้อมากจึงนำความไปเรียนสยาดอ ท่านก็พูดให้กำลังใจและบอกว่า ข้าพเจ้าผ่านนานแล้ว เมื่อได้ยินเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็ตั้งใจแต่ก็ยั้งๆ เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง เพราะยังนั่งสว่างไสวไม่มีที่ท้าวว่าจะมีสภาวะรูปดับ-นามดับเลย และที่สำคัญกิเลส ราคะ โทสะ โมหะก็ยังมิยอมเหมือนเดิม แต่อีกความรู้สึกหนึ่งก็ยอมรับอยู่ลึกๆ ว่า เดียวนี้ มีสติคม และฉับไวกว่าเมื่อก่อนมาก ไม่ว่ากิเลสตัวไหนเกิดขึ้นจะกำหนดตัดได้ทันที ส่วนเรื่องที่ว่า ทุกสิ่งเป็นเพียง รูปนามนั้นถึงจะไม่อยากยอมรับ แต่ด้วยประสบการณ์ที่กำหนดรู้อย่างต่อเนื่องตลอด ๕ เดือนบอกว่า ไม่มีสภาวะ ธรรมใดเลย ที่ไม่ใช่รูป-นาม ถ้าไม่เป็นรูปก็เป็นนาม ถ้าไม่เป็นนามก็เป็นรูป ไม่มีสภาวะอื่นที่นอกเหนือไปจากนี้เลย อีกความรู้สึกหนึ่งแขวงอยู่ในใจว่า ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะอยู่ในช่วงปฏิบัติเข้ม ถ้าหากเลิกปฏิบัติไปแล้ว กิเลสตัณหาต่างๆอาจจะกลับมารุนแรงเหมือนเดิมก็ได้ แต่ในเมื่อสยาดอ บอกว่าผ่านแล้ว ก็เท่ากับว่าท่านเอาประสบการณ์กว่า ๓๐ ปีมาเป็นประกัน ข้าพเจ้าจึงเร่งความเพียรขึ้นไปอีก เดินจงกรม ๒ ชั่วโมง นั่งสมาธิ ๒ ชั่วโมงแทบทุกบัลลังก์ เพื่อจะเข้า.....พิสูจน์ให้ได้ว่าสภาวะญาณที่เกิดขึ้นเป็นของจริงของแท้หรือเปล่า...??

๑๑) ฟังธรรมลำดับญาณ

ต้นเดือนที่ ๖ (๔ ธันวาคม ๒๕๔๙) สยาดอ(ภททินตะวิโรจนะ) พิจารณาเห็นว่าข้าพเจ้า.....(อยากรู้ต้องปฏิบัติเอง...ครับ?)

๑๒) อาหารพาบรรลุมรรค

ชื่อย้อนไปเล่าเรื่องอาหารการกินของชาวท่าซู้เหล็กสักเล็กน้อย ผู้ปฏิบัติชาวไทยแทบทุกคน ช่วงปฏิบัติใหม่ ๆ มักมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอาหาร แต่ยกเว้นข้าพเจ้า ไม่ว่าจะอะไร(อาหาร)ตั้งอยู่ตรงหน้า จะรู้จักซื้อหรือไม่รู้จู้ก็ตาม ข้าพเจ้าตัดกรรมใส่จานแทบทุกอย่าง จนล้นจาน แล้วฉันจนหมดเกลี้ยง ไม่ได้เอาท้องอิมเป็นประมาณ

แต่เอาอาหารที่ตักใส่จานแล้วเป็นประมาณ(กลัวเสียของ) ไม่ว่าอาหารนั้นจะอร่อยแค่ไหนหรือไม่อร่อยเลย ฉัน (รับประทาน)ได้หมด(เกลี้ยง) เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะข้าพเจ้าเคยรับประทานมาแล้วทั้งอาหารรสเลิศ ไม่รู้จักซื้อสักอย่าง มีอยู่หนึ่งประมาณ ๔-๕ พันบาท และอาหารกันตายอย่างข้าวเปล่าคลุกกะปิ รับประทานอยู่ เกือบหนึ่งเดือนเต็ม แม้แต่ข้าวเปล่าคลุกเกลือก็เคยรับประทานมาแล้วประมาณ ๒ มื้อ โดยเฉพาะอาหารฝีมือ โยมแม่ของข้าพเจ้าซึ่งท่านเคยเป็นแม่ครัวเปิดร้านอาหารมาก่อน ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกชินชากับอาหารรสเลิศมา ตั้งแต่เยาว์วัย จึงอยากจะรับประทานอะไรที่แปลกแหวกแนวออกไปบ้าง...???

อาหารพื้นเมืองของที่นี่ส่วนใหญ่จะมีน้ำมันพืชผสมอยู่ด้วยเสมอ รสชาติไม่จัดจ้านเหมือนอาหารไทย จึงไม่ค่อยถูกปากผู้ปฏิบัติชาวไทยมากนัก แต่สำหรับผู้ปฏิบัติเช่นอย่างข้าพเจ้าและเพื่อนๆพระนิสิตแล้วเรื่องนี้ ไม่เป็นปัญหาเลย เพราะในระหว่างปฏิบัติคงไม่มีปัญหาใหญ่และสาหัสสักอันยิ่งไปกว่าการต่อสู้ให้ข้าม พันเวทนา ญาณ ๒ ญาณ ๓ ไปให้ได้ ทำให้ปัญหาอื่น ๆ เป็นเรื่องรองไปทันที โดยเฉพาะข้าพเจ้าที่ต้องเดิน จกรมมาก ๆ เพื่อช่วยแก้สภาวะบนศีรษะ ทำให้ต้องใช้พลังงาน วิตามิน เกลือแร่ คาโปไฮเรต และฟรุกโตสเป็น อันมาก ฉะนั้นไม่ว่าอะไรอยู่ตรงหน้าข้าพเจ้าตักใส่จานหมดจนพูน แล้วฉันจนเกลี้ยง ผ่านไป ๓ เดือน มีอยู่วัน หนึ่ง สยาดอกก็เอ่ยขึ้นมาว่า "พระมันตเสวีเปลี่ยนไปแล้ว" แล้วท่านก็เจียไปไม่พูดอะไรต่อ ข้าพเจ้าฟังแล้วรู้สึก ดีใจเป็นอย่างมาก คิดว่าตนเองคงได้บรรลุขั้นใดขั้นหนึ่งแล้ว แต่ทันใดนั้นเอง คนแปล(โยมอ้วน) เสริมขึ้นมาทัน คิวว่า "ใช่?? เปลี่ยนไปแล้วจริงๆ เปลี่ยนไปมากด้วย ตอนมาใหม่ๆ ตัวดำ ผอม เล็กนิดเดียว ตอนนี้อ้วนผิ ดรูปผิสร้างไปเลย เปลี่ยนไปมาก.."

ข้าพเจ้าฟังแล้วก็ให้รู้สึกเคือง ตอนแรกนึกกว่าจะเป็นคำชม หน่อย..? มาหาว่าเราอ้วน เหมือนกับ... (ตัวเอง)? ฟังแล้วแทบรับไม่ได้ แต่เกิดสติขึ้นฉับพลันจึงกำหนดในใจว่า "คิดหนอๆๆ" จนอาการดับไป แล้ว ยกแขนขึ้นดู "เออ อ.. ก็คงจะจริงอย่างเขาว่า แต่ก็ไม่ถึงกับอ้วนนะ แค่อุดมสมบูรณ์ไปหน่อย แค่นั้นเอง.."

หลังจากนั้น ข้าพเจ้าจดฉันเนื้อ(แดง)อยู่พักใหญ่ หวังจะให้หุ่น(รูปร่าง+หน้าตา)กลับมา smart หรือ handsome เพื่อยลบลมอีกครั้งหนึ่ง พอ ๗ เดือนผ่านไป ผลที่ออกมาไม่ค่อยสมตั้งใจปรารถนามากนัก แต่ก็ รู้สึกเฉย ๆ นึกเสียว่าทุกอย่างเป็นเพียงรูป-นาม เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยอยู่ตลอดเวลา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น..

เรื่องอาหารการขบฉันนี้ ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับผู้ปฏิบัติวิปัสสนาที่หวังจะบรรลุมรรค ผล พระพุทธเจ้าจึงจัดไว้เป็น ๑ ในสัปปายะ ๗ เลยทีเดียว คือ อาหารสัปปายะ

สยาดอกคอยบอกบ่อย ๆ ว่า ต้องระมัดระวังในการขบฉัน ให้กำหนดกิริยาอาการต่าง ๆ อย่างจดจ่อ ต่อเนื่อง สามารถทำให้บรรลุธรรมได้เลยทีเดียว ยกตัวอย่างสามเณรรูปหนึ่งในสมัยพุทธกาล พระเถระเดือน บ่อยๆว่า "เวลาฉันให้ระวังลิ้นนะ เณรนะ" สามเณรปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดจนได้บรรลุธรรมในที่สุด ข้าพเจ้า ฟังแล้วก็รู้สึกเฉย ๆ ถึงเป็นเรื่องจริงก็เป็นเรื่องในสมัยพุทธกาล เมื่อ ๒ พันปีก่อนโน้นน.. คงเกิดขึ้นในยุค ปัจจุบันไม่ได้เป็นแน่ จึงไม่ใส่ใจมากนักยังหลุดกำหนดขณะฉันอยู่เป็นประจำโดยเฉพาะวันที่มีเจ้าภาพเลี้ยง กวดยเดียว พอคำแรกเข้าปากไปแล้ว ก็ลืมตัวไปเลยที่ว่าตัวเองกำลังปฏิบัติวิปัสสนาอยู่ ไปรู้สึกตัวอีกที ตอนจะตัก น้ำซุบซดช้อนสุดท้าย เพราะช้อนกระทบกับกันถ้วยทำให้เกิดเสียดัง จึงค่อยกลับมามีสติกำหนด "ตักหนอๆๆ" -"ยกหนอๆๆ" - "อ้า(ปาก)หนอๆๆ"- "ใส่หนอๆๆ" - "อมหนอๆๆ" - "วางหนอๆๆ" - "นั่งหนอๆ" - "กลืนหนอๆ"(เอื้อก..) ..เป็นเช่นนี้อยู่เป็นประจำ

หลังปฏิบัติวิปัสสนาเข้าเดือนที่ ๔ มีอยู่วันหนึ่ง สยาดอกเล่าให้ฟังว่า "เมื่อหลายปีมาแล้ว มีพระพมารูป หนึ่งปฏิบัติวิปัสสนาอยู่นานก็ยังหลุดกำหนดในเวลาฉันอยู่เป็นประจำ ตอนตักใส่ปาก อม ก็ยังพอกำหนดได้ แต่ พอตอนจะกลืนนี่สิ กลืนอัตโนมัติเป็นประจำ พยายามกำหนดเท่าไรก็ไม่ได้สักที จนตนเองรู้สึกท้อแท้ จึงมา บริक्षाท่าน ท่านบอกไปว่า "เวลาฉันให้กำหนดจิตอยากด้วย จะทำให้กำหนดได้ดีขึ้น พระท่านนั้นก็ปฏิบัติตาม "อยากตักหนอ" - "ตักหนอๆๆ" - "อยากยกหนอ" - "ยกหนอๆๆ" - "อยากอ้าหนอ" - "อ้า(ปาก)หนอๆๆ" - "ใส่หนอๆๆ" - "อมหนอๆๆ" - "อยากวางช้อนหนอ" - "วางหนอๆๆ" - "นั่งหนอ" - "อยากกลืนหนอ" - "กลืน หนอๆ..." - "ลงหนอๆๆ" ปฏิบัติเช่นนี้เพียงไม่กี่วันก็เข้าถึงธรรมได้เลย"

ข้าพเจ้าได้ฟังถึงตอนนี้ หูซาไปข้างหนึ่งเลย " เอ๊ะ.. นี่มันอะไรกัน ยุคนี้อันยังมีพระโสดาบันอยู่อีกหรือ พระที่นั่งตรงหน้าเรารูปนี้ ท่านกำลังบอกว่า เคยสอนผู้อื่นให้บรรลุโสดาบันมาแล้วกระนั้นหรือ? ถ้าเช่นนั้นก็หมายความว่า ท่านก็ต้องเป็นพระโสดาบันเป็นอย่างน้อยละซิ..ท่านต้องเป็นพระอริยะอย่างแน่นอน ต้องเป็นแน่ๆ ถึงได้กล้าพูดเพียงนี้ ชั่ว." หลังจากวันนั้นทำให้ข้าพเจ้ากลัวท่านมาก กลัวว่าท่านจะรู้วาระจิต รู้ว่าเรากำลังคิดอะไรอยู่ เพราะบางครั้งก็ยังเผลอคิดเรื่องไม่ดีไม่งามอยู่บ้างเหมือนกัน ขณะนั่งส่งอารมณ์แทบทุกครั้ง ก็จะนั่งกำหนด "คิดหนอๆ" ถึยิบ เพื่อป้องกันไม่ให้ความคิดที่ไม่ดีหลุดออกมา (เดี๋ยวจะเสียภาพพจน์พระนิสิตปริญญาโท)

แต่ยังมีหูอีกข้างหนึ่งที่ยังไม่ซา เพราะเกิดความคิดแย้งขึ้นมาว่า "พระรูปนั้นคงเป็นผู้มีบุญมาเกิด เราคงไม่มีบุญวาสนาถึงเพียงนั้นหรอก" แต่อย่างไรก็ตาม หลังจากวันนั้นเสียงซอณ จาน ขามที่ยังพอมืออยู่บ้างขณะฉัน เจียบกริบ..(ยังกะป้าซ่า) ทำให้ข้าพเจ้านึกขบขันอยู่ในใจว่า "แต่ทุกคนคงอยากบรรลุกันนาดู นั่งกำหนดกันถึยิบเซียว (แม้แต่เราก้ยังเป็นไปกับเขาด้วย)"

หลังจากวันนั้น ข้าพเจ้าก็พยายามกำหนดให้ละเอียดขึ้น แต่ไม่มากนัก ด้วยคิดว่าตนเองคงมีบุญวาสนาไม่ถึง

หลายวันต่อมา ได้ทราบข่าวแว่วๆมาว่า พระที่ปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว ๒รูป ซึ่งปฏิบัติมาแล้ว ๙-๑๐ เดือน ได้ปฏิบัติสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าอยากบรรลุขึ้นมาบ้างอย่างจริงจัง แต่ก็เกิดความคิดขึ้นมาบกรวนว่า "ก็สมควรแล้วที่จะสำเร็จ ปฏิบัติมาเกือบปีก็สมควรเสร็จได้แล้ว"

หลายวันต่อมาก็ได้ยินข่าวแว่วๆมาอีกว่า "เพื่อนพระนิสิตรูปหนึ่ง (ผู้ที่ติดอยู่ที่ญาณ ๓ นานมาก ข้าพเจ้าถึงญาณ ๑๑ แล้ว ท่านยังอยู่ที่ญาณ ๓ อยู่เลย) บัดนี้ท่านได้บรรลุญาณ ๑๖ เรียบร้อยแล้ว และกำลังขอสยาดอเข้าผลสมาบัติอยู่" พอข้าพเจ้าฟังถึงตรงนี้ หูอีกข้างหนึ่งที่ยังไม่ซาลกลับซาวูบวาบ ร้อนฉ่ำขึ้นมาทันที (จะว่าอิจฉาก็ไม่ใช่ จะว่าน้อยใจตนเอง..ก็น่าจะใช้) นึกอยากบรรลุโสดาบันขึ้นมาอย่างจับใจ จากนั้น ข้าพเจ้าจึงเพิ่มกำลังกำหนดขึ้นไปอีก กำหนดถึยิบทั้งนอกบัลลังก์และในบัลลังก์ อิริยาบถที่เคยหลุด ๆ เผลอ ๆ กำหนดเกือบหมด ไม่พูดกับใครอยู่พักหนึ่ง หวังจะบรรลุโสดาบันให้ได้ แต่ผลที่ออกมากลับตรงกันข้าม นั่งบัลลังก์ไหนก็มีแต่สติที่คมชัด(เกินเหตุ) นั่งสว่างไสว ไม่งอกไม่งวงเลย ยิ่งปฏิบัติไปนานก็ยิ่งมีสติ สติต่อเนื่อง ไม่มีที่ท้าวว่าจะดับ จะวูบเลย นานวันก็ยิ่งให้รู้สึกท้อแท้ และเหนื่อยล้า จนคิดจะเลิกปฏิบัติอยู่หลายครั้ง จึงบอกสยาดอให้ทราบ ท่านพูดให้กำลังใจและให้เห็นโทษภัยในวิภวสังสาร จึงตั้งใจปฏิบัติต่อไปอีก จน.....

๑๓) ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

หลังจากปฏิบัติเสร็จสมบูรณ์แล้ว ถึงแม้ข้าพเจ้าจะไม่มั่นใจในสภาวะของตนเองเต็ม ๑๐๐ % (เพราะยังมีจิตเคืองๆ และคิดดูหมิ่นปรากฏอยู่บ้างในบางครั้ง) แต่ก็เกิดความเชื่อมั่นขึ้นหลายประการ คือ

๑. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าพระอริยะโดยเฉพาะพระโสดาบันยังมีอยู่จริงในโลกปัจจุบันอย่างแน่นอน

๒. เชื่อแน่ว่า ถ้ามีความตั้งใจในการปฏิบัติวิปัสสนาแบบกำหนดพอง-ยุบนี้ ทำให้บรรลุมรรค ผลภายในระยะเวลาเพียง ๓-๔เดือนได้จริง

๓. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในผลการปฏิบัติของตนเองว่า ด้วยความรู้ ความสามารถที่ได้รับถ่ายทอดจากสยาดอ(ภททนต์วิโรจนะ) ในชาตินี้ ข้าพเจ้าสามารถสอนผู้อื่นให้บรรลุโสดาบันได้อย่างน้อย ๑ คน แน่แน่นอน

๔. สามารถกำหนดดับกิเลสต่าง ๆ และความนึกคิดต่างๆที่เกิดขึ้นให้ดับลงได้อย่างฉับพลัน ถ้าต้องการจะให้ดับ (ก่อนจะมาปฏิบัติที่สำนักแห่งนี้ ข้าพเจ้าได้ชมภาพยนตร์จากเครื่องเล่นแผ่น C.D. เกือบ ๑๐๐ เรื่อง นั่งวิปัสสนา ๓ เดือนแรกไม่มีบัลลังก์ไหนเลยที่ไม่มีภาพเรื่องราวในภาพยนตร์มาปรากฏในจิต แต่พอปฏิบัติไปถึงเดือนที่ ๖ แทบไม่มีบัลลังก์ไหนเลยเช่นกันที่มีภาพเกี่ยวกับภาพยนตร์มาปรากฏในจิต วิปัสสนาล้างจิตและความคิดได้จริงๆ..)

๕. ถ้ามีผู้ถามข้าพเจ้าว่า ท่านบรรลุโสดาบันแล้วหรือยัง?...

๑๔) พระโสดาบัน

หลังปฏิบัติวิปัสสนาเสร็จ จากที่ข้าพเจ้าได้คลุกคลีกับเพื่อน ๆ หลายรูป ที่ข้าพเจ้ามั่นใจว่า หลายท่านได้บรรลุโสดาบันแล้วอย่างแน่นอน ทำให้เกิดความรู้สึกต่อความเป็นพระโสดาบัน ๓ ประการ คือ

๑. โสดาปัตติมรรค ทำได้เพียงประหารกิเลสที่เป็นเชื้อให้ไปตกอบายคือ ทิฏฐิและวิจิกิจฉา เท่านั้น กิเลสอื่นๆ ยังมีอยู่ ฉะนั้น ผู้ที่บรรลุโสดาบันก็ยังมี รากะ โลภะ โทสะ โมหะ โกรธ เกลียดอยู่ บางคนมีมานะ ถือตัวยิ่งกว่าเดิมเสียด้วยซ้ำ เปรียบเทียบกันคนทั่วๆ ไปแล้ว ต่างกันที่มีความสามารถในการดับกิเลสได้ฉับพลัน คือ ถึงจะโลกก็ไม่คิดจะขโมยของใคร ถึงจะโกรธก็ไม่คิดจะอาฆาตปองร้ายใคร เป็นต้น

๒. พระโสดาบัน ดูจากพฤติกรรมภายนอก แทบจะไม่ต่างจากคนทั่วไปเลย ต่างแต่จะเป็นคนใจบุญ และมีความเมตตาต่อทุกคน ในคัมภีร์ก็มีให้เห็นเป็นตัวอย่าง เช่น นางวิสาขา (มหาอุบาสิกาผู้ใจบุญ) ร้องให้พุ่มพวยเมื่อหลานตาย จนพระพุทธเจ้าต้องตรัสเตือนสติ เป็นต้น

๓. พระโสดาบันที่เจริญวิปัสสนาก็มีภูมิล้วนๆ ไม่ได้เจริญสมถกรรมฐานควบคู่ไปด้วย จะไม่มีคุณวิเศษใด ๆ เลย คือ ไม่สามารถทำนายกรรมได้ ไม่มีหุทิพย์ ตาทิพย์ เสกของไม่ขลัง ทำได้แต่ดับทุกข์ภายในจิตของตนเองเท่านั้น ถ้าต้องการให้ขลัง เสกเป่าคาถาอาคมได้ จะต้องฝึกสมถกรรมฐานเพิ่มเติม วิปัสสนาจะช่วยให้ฝึกสมถกรรมฐานได้ผลเร็วยิ่งขึ้น

๑๕) อานาปานสติ

หลายคนสงสัยว่า การปฏิบัติวิปัสสนาแบบกำหนดท้องพอง-ท้องยุบไม่มีในพระไตรปิฎก เป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาแน่หรือ? ส่วนมากพระพุทธเจ้าตรัสสอนให้เจริญสติปัฏฐานด้วยการกำหนดลมหายใจเข้า-ออก เป็นอารมณ์หลักมิใช่หรือ? เมื่อก่อนนี้ข้าพเจ้าก็คิดเช่นนั้นมาตลอด แม้แต่ปัจจุบันนี้ก็ยังคงคิดอยู่ ถ้ามี ๒ สำนักให้เลือกปฏิบัติ คือ

๑. สำนักวิปัสสนาสอนให้กำหนดพอง-ยุบเป็นอารมณ์หลัก

๒. สำนักวิปัสสนาสอนให้กำหนดลมหายใจเข้า-ออกเป็นอารมณ์หลัก ซึ่งสามารถสอนให้เห็นมรรคเห็นผลได้ภายใน ๓-๔ เดือนเท่านั้น

หรือต่อรองให้อีกหน่อย ให้สำนักกำหนดลมหายใจเข้า-ออกสอนให้บรรลุโสดาบันได้ภายใน ๑ ปี

ถ้าจะให้เลือก ๒ สำนักนี้ ข้าพเจ้าขอเลือกปฏิบัติวิปัสสนาในสำนักกำหนดลมหายใจเข้า-ออก เพราะรู้สึกอุ่นใจกว่า มีหลักฐานปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกชัดเจนกว่า แต่ด้วยประสบการณ์ที่ผ่านมา ข้าพเจ้าไม่เคยได้ยินเลยว่า มีสำนักสอนอานาปานสติสำนักใดกล้าที่จะประกาศว่าสามารถสอนให้ทุกคนบรรลุโสดาบันได้ภายในระยะเวลาเพียง ๑ ปีเท่านั้น ที่รู้มาส่วนมากสอนเพียงแค่ให้จิตสงบ ลมทุกข์ แบบสมถเท่านั้น ที่บอกว่าตนเองได้บรรลุมรรคผลแล้วก็พอมืออยู่ข้าง แต่ท่านก็อธิบายไม่ได้ว่า "วิปัสสนาญาณในแต่ละขั้น ทั้ง ๑๖ ขั้น ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติจริงมีสภาวะเป็นอย่างไรบ้าง คือว่า ยังไม่มีสำนักอานาปานสติสำนักใดเลยที่สามารถอธิบาย/บอกได้ถึงสภาวะที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติในแต่ละญาณได้ตรงกับสภาวะญาณที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และวิสุทธิมรรค มีครูบาอาจารย์สายอานาปานสติหลายท่านที่ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าท่านได้บรรลุโสดาบันเป็นอย่างดีแล้วแน่นอน(..ความรู้สึกส่วนตัว) แต่ท่านก็ไม่สามารถอธิบายสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติด้วยหลักการในพระคัมภีร์ได้ หรืออาจจะเป็นเพราะท่านไม่สนใจที่จะสอบสวนเปรียบเทียบ ด้วยคิดว่า "ไม่จำเป็น" ก็เป็นไปได้ เหตุนี้แล การปฏิบัติวิปัสสนาก็มีภูมิล้วนแบบกำหนดลมหายใจเข้า-ออก จึงไม่เป็นที่สนใจของผู้ศึกษาปริยัติมากนัก แต่การปฏิบัติวิปัสสนาก็มีภูมิล้วนแบบกำหนดพอง-ยุบกลับตรงกันข้าม แม้จะมีหลักฐานเบื้องต้นปรากฏในพระคัมภีร์ไม่มากนัก แต่สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกลับสามารถอธิบายด้วยทฤษฎีญาณ ๑๖ ที่ปรากฏในคัมภีร์ได้อย่างชัดเจน และที่สำคัญ พระอาจารย์บางท่านเกิดความมั่นใจในสภาวะธรรมของตนเองถึงกับกล้าประกาศว่า " ถ้าทำตามทีสอน จะปฏิบัติวิปัสสนาให้เห็นมรรคเห็นผลได้

ภายในระยะเวลาเพียง ๓-๔ เดือนเท่านั้น"

ด้วยประสบการณ์ที่ข้าพเจ้าได้ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนาแบบกำหนดพอง-ยุบ แบบเข้มข้นมาเป็นระยะเวลากว่า ๖ เดือน ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า เป็นเช่นนั้นจริง แม้โดยความรู้สึกส่วนตัวจะนิยมชมชอบในการปฏิบัติแบบกำหนดลมหายใจเข้าออกมากกว่า แต่ข้าพเจ้าก็ไม่อาจปฏิเสธความจริงที่เกิดขึ้นได้เลยว่า การปฏิบัติแบบกำหนดพอง-ยุบก็เป็นสติปัญญาเช่นกัน ทำให้เกิดดวงตาเห็นธรรมได้ภายในระยะเวลาเพียง ๓-๔ เดือนเท่านั้น ซึ่งข้าพเจ้าได้ประสบมาด้วยตนเอง

แต่อย่างไรก็ตาม ในระหว่างปฏิบัติ ข้าพเจ้าเกิดจิตฮึกเหิมขึ้นมาหลายครั้ง ว่า "เรานี้แหละจะเป็นผู้ทำการปฏิบัติวิปัสสนาแบบอานาปานสติให้โด่งดังในวงวิชาการให้ได้ โดยจะใช้หลักการเดียวกันกับที่ท่านอาจารย์มหาสิริยาตอใช้สภาวะญาณ ๑๖ มาอธิบายสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติวิปัสสนาแบบกำหนดพอง-ยุบ ข้าพเจ้าก็จะปฏิบัติอานาปานสติให้รู้แจ้งแล้วนำสภาวะธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติจริงมาอธิบายด้วยหลักการของญาณ ๑๖ ให้ได้" ขอยืนยันว่าเคยคิดเช่นนี้หลายครั้งจริง แต่ก็มอดดับไปทุกครั้ง เพราะเป็นภาระยิ่งใหญ่เกินที่พระหนุ่มด้อยปัญญารูปหนึ่งจะแบกรับเอาไปได้..?

๑๖) ความประทับใจที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติ

๑. สยาดอ ภัททันตะวิโรจนะ (เจ้าสำนักยุเตาอู๋กัมมัฏฐาน)

ในชีวิตของข้าพเจ้าตอนนี้ ท่านกลายเป็น superhero ไปแล้ว อยากรจะสอนวิปัสสนาให้เก่งอย่างท่านบ้าง และขอประกาศอย่างไม่ลังเลใจไว้ ณ ตรงนี้ ว่า " ถ้าหากวันใดวันหนึ่ง มีเหตุให้ท่านต้องใช้ดวงตาหรือไตข้างใดข้างหนึ่ง เพื่อช่วยให้การเผยแผ่ธรรมของท่านสะดวกและกว้างขวางยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจะให้" นี่เป็นสัจจวาจาที่ข้าพเจ้าได้ประกาศไว้แล้ว ครั้งนี้เป็นครั้งที่ ๒ (ครั้งแรกเป็นเพียงการประกาศไว้ในใจให้กับผู้ก่อตั้งสถาบันบวชศึกษาพุทธไสยา) ขอยืนยันว่าขณะที่เขียนนี้ข้าพเจ้ามีสติและสัมปชัญญะสมบูรณ์

ข้าพเจ้ากล้าที่จะประกาศเช่นนี้มิใช่เพียงเพราะศรัทธาและสำนึกบุญคุณ แต่เพราะเล็งเห็นประโยชน์มหาศาลที่เพื่อนมนุษย์จะพึงได้รับ การที่ต้องเสียดวงตาหรือไตเพียงข้างเดียว แต่กลับช่วยให้เพื่อนมนุษย์หลายหมื่น หลายแสนชีวิตได้ดวงตาเห็นธรรม มันคุ้มที่จะเสียสละมิใช่หรือ? หรือใครว่าไม่ใช่..?

อนึ่งตลอดระยะเวลา ๗ เดือนเต็มพอดีที่เรียนกัมมัฏฐานกับท่าน คงไม่มีผู้ปฏิบัติท่านใดปฏิเสธได้ว่าท่านเป็นพระวิปัสสนาจารย์ที่เอาจริงเอาจังกับการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานที่สุดเท่าที่เคยพบมา มีความเชี่ยวชาญทั้งในหลักปริยัติและวิธีปฏิบัติที่สุด อีกทั้งมีเทคนิคและวิธีการสอนที่ควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง อย่างยิ่ง ข้าพเจ้าคิดว่า ในโลกนี้คงไม่มีพระวิปัสสนาจารย์ท่านใดสามารถสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติได้ทุกวัน เช้า - ค่ำ และสามารถเทศนาหลักปฏิบัติและเพิ่มพูนศรัทธาทุกวันได้อย่างท่านอีกแล้ว อีกทั้งกล้าที่จะปฏิเสธกิจนิมนต์ทุกรายการที่ต้องทำให้ขาดสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติ "ไม่ว่าผู้นิมนต์จะเป็นใครทั้งสิ้น จะเป็นเศรษฐี คหบดี หรือราชากรบ้านเมือง ท่านก็ไม่ไป ด้วยอ้างว่า "ต้องคอยเฝ้าพระโยคีที่กำลังจะบรรลุธรรม"

อีกประการหนึ่ง ลีลาการแสดงธรรมของท่านในแต่ละวัน ฟังจากน้ำเสียงและท่วงท่าลีลาดูจะดุเด็ดเผ็ดมันอยู่มิใช่น้อย คนแปล(แม่ชีเกสร)บอกบ่อยๆ ว่า ท่านเทศน์ซึ่งมาก ข้าพเจ้าได้แต่ฟังความหมายจากคนแปลก็รู้สึกซาบซึ้งอยู่พอสมควร แต่ถ้าฟังภาษาพม่าได้เข้าใจคงจะซาบซึ้งศรัทธามากกว่านี้ น่าจะเป็นเพราะเหตุนี้ที่คนแปลพูดบ่อยๆ ว่า เปรียบเทียบระหว่างผู้ปฏิบัติชาวไทยกับชาวพม่าแล้ว โดยเฉลี่ย ชาวพม่าจะปฏิบัติเสร็จได้เร็วกว่า

๒. พระภิกษุสามเณรในวัดยุเตาอู๋กัมมัฏฐาน

เป็นเรื่องน่าแปลกอยู่พอสมควรทีเดียว วัดนี้เป็นวัดวิปัสสนากัมมัฏฐาน ปฏิบัติอย่างเข้มข้น กำหนดอิริยาบถย่อยอยู่ตลอดเวลา ยกเว้นเวลาหลับ แต่พระภิกษุสามเณรที่เรียนจบจากที่นี่มีความเชี่ยวชาญในพระปริยัติธรรมอย่างยิ่ง มีพระภิกษุรูปหนึ่งสามารถทรงจำพระวินัยปิฎกได้แล้วทั้ง ๘ เล่ม ปัจจุบันกำลังศึกษาพระ

สุดต้นตอปัญหาอยู่ ซึ่งเรื่องเหล่านี้แทบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยในสำนักอื่น ๆ ที่สามารถทำให้การศึกษาทั้งภาคปริยัติ และปฏิบัติไปควบคู่ด้วยกันได้อย่างเอาจริงเอาจัง ส่วนมากจะเน้นไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วทิ้งอีกอย่างไปเสีย โดยสิ้นเชิง

๓. ญาติโยมชาวพุทธที่อาศัยอยู่รอบวัด

กล่าวได้ว่าในชีวิตที่ผ่านมายังไม่เคยเห็นญาติโยมชาวพุทธที่ไหนจะมีความศรัทธาเคารพนอบ น้อมต่อพระสงฆ์ได้มากถึงเพียงนี้ แทบไม่มีบ้านชาวพุทธบ้านใดเลยที่ไม่ถวายอาหารบิณฑบาตร และแทบไม่มีชาวพุทธคนใดเลยที่ถวายอาหารบิณฑบาตรแล้วจะไม่หมอบกราบลงกับพื้นดิน แม้หัวเข่าและหน้าผากจะเปื้อนดินก็ไม่รู้สึกถึงเลวใจที่จะกราบลงเลย ขณะที่ข้าพเจ้าออกบิณฑบาตรทุก ๆ วันอาทิตย์ได้เห็นภาพเหล่านี้จนจินตนา น่าประทับใจยิ่งนัก...

๔. คนแปลภาษา

ขณะที่ปฏิบัติก็มีพื้นฐานอยู่ตลอด ๗ เดือนเต็มพอดี สยาดอเป็นพระวิปัสสนาจารย์ผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนสอบอารมณ์เข้า-เย็น เป็นชาวพม่า พูดภาษาไทยไม่ได้ ขณะเดียวกัน ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ กว่า ๓๐ ท่าน เป็นชาวไทย พูดภาษาพม่าไม่ได้เลยเช่นกัน แต่พอ ๗ เดือนผ่านไปทุกคนก็ประสบผลสำเร็จที่ปรารถนาทุก คน ฉะนั้น การปฏิบัติวิปัสสนาก็มีพื้นฐานเป็นระยะเวลา ๗ เดือนครั้งนี้สำเร็จผลลงได้อย่างงดงาม จึงมิใช่มีเพียงสยาดอภิกษุที่วัดวิโรจนะผู้เป็นพระวิปัสสนาจารย์เท่านั้น แต่ยังมีกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่า นั่นคือ ล่าม ผู้แปลภาษา ซึ่งเป็นสตรีทั้งหมด มีทั้งแม่ชีและอุบาสิกา บางท่านช่วยงานประจำอยู่ที่วัด บางท่านอยู่ที่บ้านไม่ไกลจากวัดมากนัก

สอบอารมณ์วันแรก ๆ ข้าพเจ้านึกสงสัยอยู่หลายครั้งว่า เออเนี่ย.. สยาดอสอบอารมณ์ หรือคนแปลสอบอารมณ์กันแน่ สยาดอพูดเพียงไม่กี่คำ แต่คนแปลพูดเสริมเสียดายยียด คำที่แปลออกมาจะน่าเชื่อถือแค่ไหน? มีมัวบ้างหรือเปล่า? บางครั้งถึงกับแนะนำสั่งสอนพระเสียดายด้วยซ้ำทั้งที่สยาดอไม่ได้พูดอะไรเลย ทำให้รู้สึกถึงเลวอยู่หลายครั้ง ไม่ค่อยมั่นใจต่อคำพูดของล่ามมากนัก แต่พอนำคำแนะนำต่าง ๆ ที่ล่ามบอกไปปฏิบัติวิปัสสนาญาณก็ก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้นึกสงสัยอีกว่า ล่ามรู้ได้อย่างไร? ตอนแรกก็คิดเอาเองว่า คงจะแปลกันมานานแล้วจึงพอจะรู้อะไรบ้าง แต่มาทราบภายหลังว่าล่ามทั้งหมด เคยปฏิบัติวิปัสสนาก็มีพื้นฐานจนเสร็จสมบูรณ์กันแล้วทุกคน และที่สำคัญ เรียนจบปริญญาตรีกันทุกคน จากนั้นจึงรู้สึกศรัทธาเชื่อถือต่อคำแนะนำของล่ามมากขึ้นตามลำดับ มีปัญหาบางอย่างที่สงสัยแต่ไม่กล้าถามสยาดอ จึงถามล่ามแทน ก็ได้คำตอบที่น่าพึงพอใจอยู่หลายครั้ง ยิ่งปฏิบัติไปนาน ๆ ก็ยิ่งรู้สึกว่า บุคคลเหล่านี้มิใช่เป็นเพียงแค่ล่ามแปลภาษาเท่านั้น บางครั้งก็เป็นเหมือนแม่ บางครั้งก็เป็นเหมือนพี่สาว บางครั้งก็เป็นเหมือนครูบาอาจารย์ โดยเฉพาะล่ามบางท่านเป็นได้แม้กระทั่งคนล้างส้วม คนเทกระโถนเลยทีเดียว

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว บุคคลเหล่านี้จัดได้ว่าเป็น ๑ ในสัปบายะ ๗ คือ บุคคลสัปบายะ ที่ช่วยให้บรรลุนิพพานได้เร็ว และจัดอยู่ในกลุ่มบุคคลผู้มีพระคุณสูงสุดที่ต้องสำนึกบุญคุณอยู่เสมอ แม่เมตตาทุกครั้ง หรือนึกถึงสยาดอครั้งใดก็ต้องนึกถึงกลุ่มบุคคลเหล่านี้พ่วงอยู่ด้วยเสมอ

สรุปว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายได้มีโอกาสมีบุญกุศลหนุนนำให้ได้มาพบกับสยาดอ ก็เปรียบเหมือนกับ คนเดินทางไกลข้ามทะเลทรายที่แห้งแล้ง จนได้มาพบบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใสสะอาด แต่ลึกมาก และไม่ถึงตักน้ำ ย่อมมีสภาพฉันทใด ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ กว่า ๓๐ รูปได้มาพบอาจารย์ผู้เลิศด้วยสติปัญญาความสามารถและเต็มเปี่ยมด้วยจิตเมตตา แต่ถ้าไม่มีกลุ่มบุคคลเหล่านี้คอยแปลภาษาและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ ก็ย่อมมีสภาพฉันทนั้นแล...ขอบคุณมาก สาธุ สาธุ สาธุ อนุโมทามิ..

อาลึงต้วต้ว ดุย อะเมี่ยะ อะเมี่ยะ อะเมี่ยะ ยุตอมูจ๊ะปากงล่อ ตาตุ้ ตาตุ้ ตาตุ้
อาลึงต้วต้ว ดุย อะเมี่ยะ อะเมี่ยะ อะเมี่ยะ ยุตอมูจ๊ะปากงล่อ ตาตุ้ ตาตุ้ ตาตุ้
อาลึงต้วต้ว ดุย อะเมี่ยะ อะเมี่ยะ อะเมี่ยะ ยุตอมูจ๊ะปากงล่อ ตาตุ้ ตาตุ้ ตาตุ้